

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva

**Socioekonomické aspekty suburbanizačních procesů
českých měst**

Bc. Pavlína Švajdlerová

Diplomová práce
2012

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína Švajdlerová**
Osobní číslo: **E100376**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Socioekonomické aspekty suburbanizačních procesů českých měst**
Zadávající katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na zhodnocení vybraných suburbanizačních procesů z hlediska socioekonomických aspektů. Cílem práce bude identifikace a analýza změn sociálního prostředí měst:

Práce bude obsahovat:

- Urbanizační procesy a suburbanizace.
- Formy suburbanizace a faktory, které ji ovlivňují důrazem na sociální faktory.
- Identifikaci a analýzu změn sociálního prostředí sídel v důsledku suburbanizace.
- Konkrétní příklady socioekonomických dopadů suburbanizace v zázemí vybraných českých měst.

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HEITKAMP, T. Motivlagen der Stadt-Umland-Wanderung und Tendenzen der zukünftigen Wohnungsnachfrage. [Motivace stěhování z města do jeho okolí a tendence poptávky po bytech v budoucnosti]. Informationen zur Raumentwicklung, 2002.
HNILÍČKA, P. Sídlní kaše : otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domků. 1. vyd. Brno: Era, 2005. 131 s. ISBN 80-7366-028-8.
PUCHER, J. Suburbanizace příměstských oblastí a doprava: mezinárodní srovnání. In Sýkora, L. Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002., 102 -104 s.
SUBURBANIZACE : sborník ze semináře AUÚP : Beroun, 23.-24.4.2009, (brož.), 1. vyd., Brno : Ústav územního rozvoje, 2009, 95 s. ISBN 978-80-87318-03-4.
ŠILHÁNKOVÁ, V. a kol. Suburbanizace ? hrozba fungování malých měst, Civitas per Populi, Hradec Králové 2007, str. 234, ISBN 978-80-903813-3-9
ŠILHÁNKOVÁ, V. Urbanizační procesy současného města. Brno : Vysoké učení technické v Brně, 2009. 40 s. ISBN 978-80-214-3845-3

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: 27. června 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2012

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 11. srpna 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27. 9. 2012

Bc. Pavlína Švajdlerová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové Ph.D. za konzultace, odborné rady a cenné připomínky, kterými přispěla ke zdárnému vypracování této práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá suburbanizací vybraných českých obcí. Cílem práce je identifikovat a analyzovat změny socioekonomického prostředí obcí ve vztahu k probíhajícím suburbanizačním procesům. Dílčím cílem práce je na příkladu vybrané obce v suburbánním zázemí města Pardubice vyhodnotit sociální klima obce s ohledem na změny způsobené suburbanizačním procesům.

Klíčová slova

Suburbanizace, sociální klima, ekonomické aspekty, Němčice

Title

Socio-economic aspects of suburbanisation processes of Czech towns

Annotation

This thesis deals with the suburbanization of selected Czech towns. The aim is to identify and analyze changes in socio-economic environment of communities in relation to the ongoing suburbanisation processes. A sub-goal is the example of selected villages in the hinterland town of Pardubice suburbanisation assess the social climate of the municipality with regard to the changes brought suburbanisation processes.

Keywords

Suburbanization, social climate, economic aspects, Němčice

OBSAH

ÚVOD	11
1. Urbanizační procesy.....	12
1.1. Pohyby a typy urbanizace	13
1.2. Formy suburbanizace a faktory, které ji ovlivňují s důrazem na sociální faktory 16	
1.2.1. Charakteristika suburbanizace	16
1.2.2. Formy suburbanizace	18
1.2.3. Rezidenční suburbanizace	20
1.2.4. Negativní faktory rezidenční suburbanizace	21
1.3. Urban sprawl.....	22
1.4. Sociální aspekty obce vlivem procesů suburbanizace.....	25
1.5. Prostorová separace	27
1.6. Důsledky rezidenční suburbanizace	28
1.7. Důsledky suburbanizace v sociální oblasti a předpoklady pro další zkoumání.	31
2. Identifikace a analýza změn sociálního prostředí sídel v důsledku suburbanizace 32	
2.1. Suburbanizace v zázemí Pardubic.....	32
2.2. Charakteristika obce Němčice	33
2.3. Občanská vybavenost	34
2.4. Dopravní infrastruktura obce	37
2.5. Technická vybavenost obce	40
2.6. Zemědělské plochy.....	41
3. Šetření spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a ostatními službami v obci němčice	43
3.1. Metodika dotazníkového šetření	43
3.2. Vyhodnocení dotazníkového šetření	44
4. Komparace spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a ostatními službami ve vybraných obcích	53
4.1. Základní charakteristika obce Žernov	53

4.2. Obyvatelé obce Žernov a její vybavenost.....	54
4.2.1. Občanská vybavenost	54
4.2.2. Technická vybavenost	54
4.2.3. Dopravní infrastruktura	55
4.3. Dostupnost a kvalita vzdělání a služeb v obcích.....	55
4.4. Bezpečnost v obcích.....	56
4.5. Spokojenost občanů a participace na věcech veřejných.....	56
4.6. Nezaměstnanost v obcích	57
Závěr.....	59
Seznam použité literatury.....	64
Použité internetové zdroje	66
Přílohy	68

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Přímá urbanizace.....	13
Obrázek 2: Přímá urbanizace.....	14
Obrázek 3: Schéma suburbanizace	17
Obrázek 4: Komerční suburbanizace – TPCA Kolín	20
Obrázek 5: Rezidenční nemovitost – Praha	20
Obrázek 6: Suburbium v Colorado Springs	24
Obrázek 7: Prostorová separace.....	28
Obrázek 8: Letecký pohled na obec Němčice	35
Obrázek 9: Nově vystavěné řadové domky v obci	37
Obrázek 10: Nová osvětlená komunikace od restaurace pod Kunětickou horou do obce Němčice.....	39
Obrázek 11: Letecký pohled na obec Žernov	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Důsledky rezidenční suburbanizace	30
Tabulka 2: Míra suburbanizace dle sledovaných hodnot u vybraných obcí v procentech ..	33
Tabulka 3: Kulturní a společenské akce pro rok 2012 v obci Němčice.....	34
Tabulka 4: Intenzita doprava v obci Němčice	38
Tabulka 5: Základní veřejné služby.....	48
Tabulka 6: Spokojenost občanů obce s dostupností základních služeb	49
Tabulka 7: Počet obyvatel obce Žernov 1991 - 2012	54
Tabulka 8: Dostupnost a přítomnost základních veřejných zařízení	55
Tabulka 9: Míra nezaměstnanosti v obcích v % v letech 2001 - 2010	58

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Němčice za období 1869 - 2011	36
Graf 2: Vývoj počtu obyvatel a domů za období 1869 - 2011	36
Graf 3: Zemědělské plochy v ha v roce 2001	41
Graf 4: Zemědělské plochy v ha v roce 2010 po výstavbě nových domů	42
Graf 5: Rozdělení respondentů podle pohlaví	44
Graf 6: Rozdělení respondentů podle věku	44
Graf 7: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?	45
Graf 8: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?	46

Graf 9: Jak jste spokojen(a) s následujícími oblastmi života	47
Graf 10: Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vaší obci?	52
Graf 11: Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vaší obci?	56
Graf 12: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete a pracujete?	57
Graf 13: Vývoj míry nezaměstnanosti v obcích v % v letech 2001 až 2010	58

ÚVOD

Suburbanizace je chápána jako stěhování obyvatel, jejich aktivit a funkcí z jádrových území měst na okraje těchto měst a za hranice měst. Suburbanizace není novým jevem, s jejím rozvojem se v globálním měřítku setkáváme již po druhé světové válce. V té době dochází především v USA a s určitým časovým zpožděním i ve vyspělých zemích západní Evropy k nekontrolovatelnému rozpinání a budování měst do okolní krajiny.

V období socialismu byla tato individuální výstavba ve městech nahrazena hromadným budováním panelových sídlišť, kam se stěhovali lidé z okolních obcí. Až vlivem změny politického režimu v České republice kolem počátku 90. let 20. stol. dochází ke změnám životního stylu obyvatel.

Práce se zabývá otázkou procesu rezidenční suburbanizace. V Pardubicích se proces suburbanizace začal objevovat po roce 2000, kdy se obyvatelé města pomalu začali stěhovat do příměstských oblastí a za hranice města. Suburbanizace přináší změny jak ve fyzické struktuře území tak má i dopady též do sociální struktury.

Cílem práce je identifikace a analýza změn socioekonomického prostředí obcí ve vztahu k probíhajícím suburbanizačním procesům. Dílčím cílem práce je na příkladu vybrané obce v suburbánním zázemí města Pardubice vyhodnotit sociální klima obce s ohledem na změny způsobené suburbanizačním procesům.

Výzkumnou metodou, která bude využita pro zjištění socioekonomických aspektů obce, je dotazníkové šetření. Dále bude pro vypracování práce využita odborná literatura, statistická data zejména z Českého statistického úřadu a také průzkum současného stavu lokalit.

1. Urbanizační procesy

Urbanizační procesy jsou procesy, při nichž dochází k růstu obcí, měst a městských aglomerací. Kumulace aktivit a funkcí vede k postupnému růstu celkové rozlohy zastavěných ploch. Veškeré procesy jsou vysvětleny níže.

Město se bere v současnosti jako přirozená součást našeho životního prostředí. Vnímáme jeho hmotný projev, poznáme jeho architekturu, všímáme si toho, jak funguje a jak se nás svým fungováním dotýká. Většina z nás ve městě buď žije, pracuje nebo alespoň někdy město navštívuje. Ale takový stav neexistoval vždy, stejně jako města nebyla součástí krajiny odnepaměti. V současné době žije ve městech podle údajů OSN přibližně 3,5 miliardy lidí. Proto můžeme říci, že zhruba polovina žije v městském prostředí. Další otázkou je, kde žije druhá polovina populace?

Pro lepší pochopení procesu byl sestaven model, který popisuje fáze urbanizačního procesu podle Van den Berga a kolektivu v roce 1982. Urbanizační proces se rozčlenil do čtyř základních fází nazvaných:

- Urbanizace
- Suburbanizace
- Desurbanizace
- Reurbanizace [2]

Nejdříve se musí vysvětlit pojem urbanismus, se kterým souvisí urbanizace. Urbanismus je vědní a technický obor, zabývající se plánováním, navrhováním, výstavbou a uspořádáním sídel a osídlení, který zohledňuje architektonické, technické, sociální a geografické aspekty. Základ slova pochází z anglického urban, tedy městský.[24]

Pojem urbanizace souvisí s urbanismem, jedná se o samostatný proces utváření měst a městské krajiny jako ukazatele kvantitativního a o rozšiřování městské způsobu života jako ukazatele kvalitativního.[7]

První fází je urbanizace, která lze označit vznikem v polovině 18. století jako důsledek průmyslové revoluce, která proběhla v rozmezí let 1750 – 1850. [9]

Urbanizace znamená soustředování hospodářského i kulturního života do velkých měst na úko

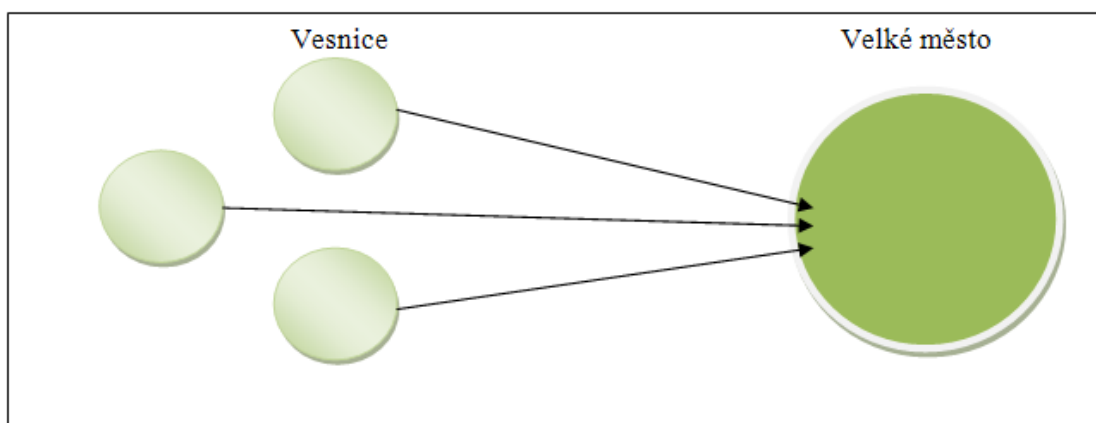
r venkova.¹ Urbanizace je proces, kdy dochází ke změně venkovského prostředí na prostředí městské, obecněji vyjádřeno ke změně prostorových forem organizace společnosti z rurální na urbánní.

Jedním z prvotních jevů urbanizace je vznik a růst měst. Města se od svého vzniku neustále vyvíjí, mění svoji fyzickou a sociální strukturu, přičemž dynamika změn je různá. Urbanizace se mění s časem a dalšími faktory. Urbanizace má celou řadu definic a pojetí.

Míra urbanizace jde číselně vyjádřit jako podíl obyvatelstva žijícího ve městech oproti celkovému počtu. Česká republika má urbanizaci ve výši 74,6 % (podle údajů z OSN), což znamená, že na vesnici žije pouze čtvrtina obyvatel. Např. ve Spojeném království nebo USA míra urbanizace stoupala spolu s průmyslovou revolucí a stěhováním obyvatel zaměstnaných v zemědělství z vesnic do městských továren, což vedlo k vzniku velkého množství městských aglomerací. Dalšími oblastmi v USA můžeme uvést tyto příklady urbanizace jako např. Florida, Kalifornie, Severovýchodní pobřeží: Washington, D.C., NY – Boston. Druhou největší ukázkou urbanizace je Austrálie a to z důvodu, že australské pouště jsou značně nepřístupné. [40]

1.1. Pohyby a typy urbanizace

Urbanizace se projevuje přímým a nepřímým pohybem obyvatel do centra měst. Přímá urbanizace je chápána jako stěhování venkovského obyvatelstva přímo do hlavních měst (intenzivní), z důvodu neexistence struktury menších měst regionálního významu.

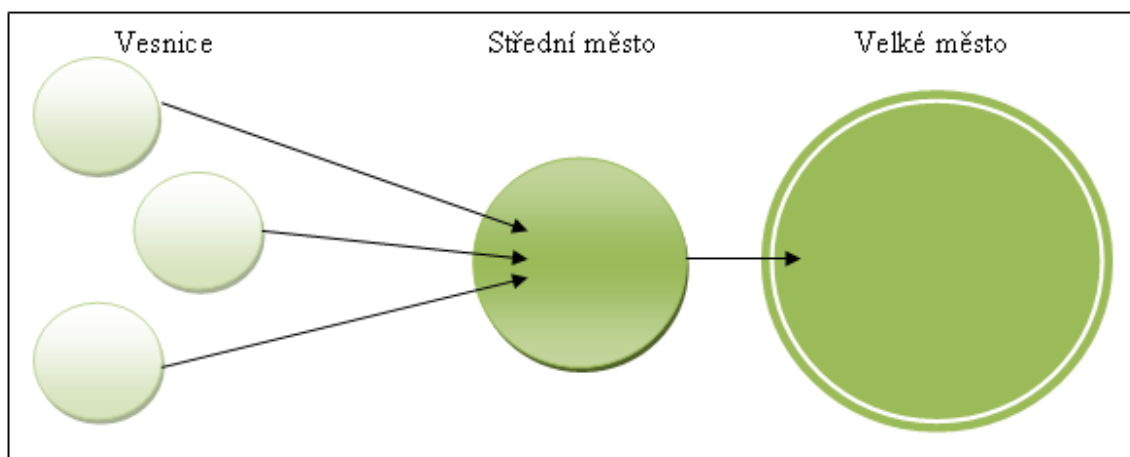

Obrázek 1: Přímá urbanizace

¹ Slovník cizích slov, Praha: Levné knihy KMa, 2006

Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. str. 20*

Nepřímá urbanizace představuje extenzivní proces růstu městského obyvatelstva v územích, kde je rozvinutá hierarchická struktura osídlení. Obyvatelstvo se stěhuje nejčastěji z venkova do nejbližšího města regionálního centra a teprve v následující generaci proces urbanizace z malého města do většího. Tento proces podle historického sledování je typický pro ČR Míra urbanizace v ČR činila k roku 2001 – 74,5 % . [21]

Obrázek 2: Přímá urbanizace

Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007.*

Existuje vícero rozdílných přístupů ke studiu urbanizace. Rázné odlišnosti přetrvávají jak v samotném vyjádření urbanizace, co to opravdu urbanizace je, tak i ve vymezení, koho a čeho se urbanizace hlavně týká.

Z Velkého sociologického slovníku, kde urbanizace je definována jako „nejobecněji prostorová koncentrace lidských činností i obyvatelstva projevující se změnami v chování lidí, v jejich motivacích, v kulturních vzorech i ve formách organizace společnosti. Změny jsou vyvolány životem v prostředí s velkým počtem, vysokou hustotou a značnou různorodostí obyvatel, aktivit i lidských výtvorů. [10]

Důsledkem zvýšené koncentrace obyvatel jsou změny v sociální organizaci společnosti. Slovník sociální geografie rozeznává tři způsoby nahlížení na urbanizaci, a to v geograficko-demografickém pohledu, v souvislosti se strukturálními změnami vyvolanými rozvojem kapitalismu a ve smyslu behaviorálním. V pojetí nazývaném

demografické (sídelní), je urbanizace brána jako proces, kdy dochází k růstu podílu městského obyvatelstva v rámci populace a růstu koncentrace obyvatelstva do větších sídel. Výsledným stavem je plně urbanizovaná společnost, kde většina populace žije v několika málo velkých metropolitních areálech. Druhé, ekonomické pojetí chápe jako urbanizaci jako proces spojený s industrializací a s rozvojem průmyslového kapitalismu. Ve společnosti dochází k rychlé strukturální změně, v níž hlavní roli hraje saldová migrace z venkova, ve městech se rozvíjí průmysl, koncentrují se zde výrobní prostředky, centralizuje se kapitál. Třetí behaviorální pojetí urbanizace bere město jako centrum sociální změny, která přetváří zvyky, postoje a hodnotové orientace lidí. Tyto změny se z městského prostředí šíří do okolí. [5]

Dále jsou odlišeny dvě užší pojetí urbanizace, z nichž první definuje urbanizace jako proces koncentrace obyvatelstva, při kterém dochází k růstu počtu a velikosti měst a tím také k růstu podílu městského obyvatelstva v určitém území. Druhý užší přístup chápe urbanizaci pouze jako kulturní a sociálně psychologický proces, kdy lidé přebírají hmotné a nehmotné prvky městské kultury, vzory chování, ideje a formy sociální organizace, které primárně vznikají ve městech a jsou pro ně charakteristické. K šíření dochází dvěma způsoby, a to difúzí a akulturací. [10]

Mezi negativní stránky urbanizace je hlavně přelidněnost, přetíženou dopravní a technickou infrastrukturou, přetížená sociální infrastruktura, klesá kvalita životního prostředí (vysoký podíl emisí atd.), vznik sociálních a rizikových čtvrtí, kam se bojí i policie - vznikají ghetta a celé toto způsobuje pokles kvality života.

Urbanizace má výhodu v tom, že k ní dochází, pokud se rozvíjí průmysl, roste populace, firmy získávají nové pracovníky, mohou být zakládána nová odvětví. Plynou z toho aglomerační výhody = firmy se dostávají poměrně blízko sebe, koncentrují se v rámci jednoho města a z toho plynou výhody, že společně nesou náklady na práci (mají stejný výběr pracovní síly a mohou všechny čerpat z trhu práce, který je v jednom městě), úspory provozních nákladů a tvorba více produkce za nižší cenu. Dochází ke koncentraci kapitálu, specializace služeb a dynamického trhu práce = v městském regionu je poté jednoduché se pracovníka odvolat a získat někoho jiného. Specializace služeb je další výhoda - čím vyšší specializace tím kvalitnější produkt je možné vytvářet. Průmyslová firma musí také zkoumat a vyvíjet, aby se vyrovnala konkurenci (= inovace).

1.2. Formy suburbanizace a faktory, které ji ovlivňují s důrazem na sociální faktory

Druhý z urbanizačních procesů, který v současné době nejintenzivněji mění sociálně prostorové uspořádání společnosti a sídelní strukturu v České republice, je suburbanizace. Velká míra obyvatel sní o vlastním domě se zahrádkou někde za městem a na vlastním pozemku. To podporuje často vznik suburbií neboli městeček složených z obvykle katalogových domů, které pohlcují krajinu i jako specifické typy sídel v zázemí měst.

1.2.1. Charakteristika suburbanizace

V průběhu 90. let 20. století dochází v okolí našich měst k pozvolnému rozvoji předměstských oblastí. Suburbanizace je antonymum urbanizace, proto chápeme tento pojem jako odchod lidí z měst do příměstských a venkovských sídel.

Proces suburbanizace můžeme chápat jako transformaci sociálního a fyzického prostředí z venkovského na (před)městské, (sub)urbánní. Na suburbanizaci lze nahlížet jako na změnu v rozmístění obyvatelstva a v prostorové struktuře příměstských území i jako na proměnu způsobu života "suburbanizujících" obyvatel. [36]

Původ termínu suburbanizace můžeme rozvést jako:

Sub = pod, vedle (jako umístění)

urban = městský, město

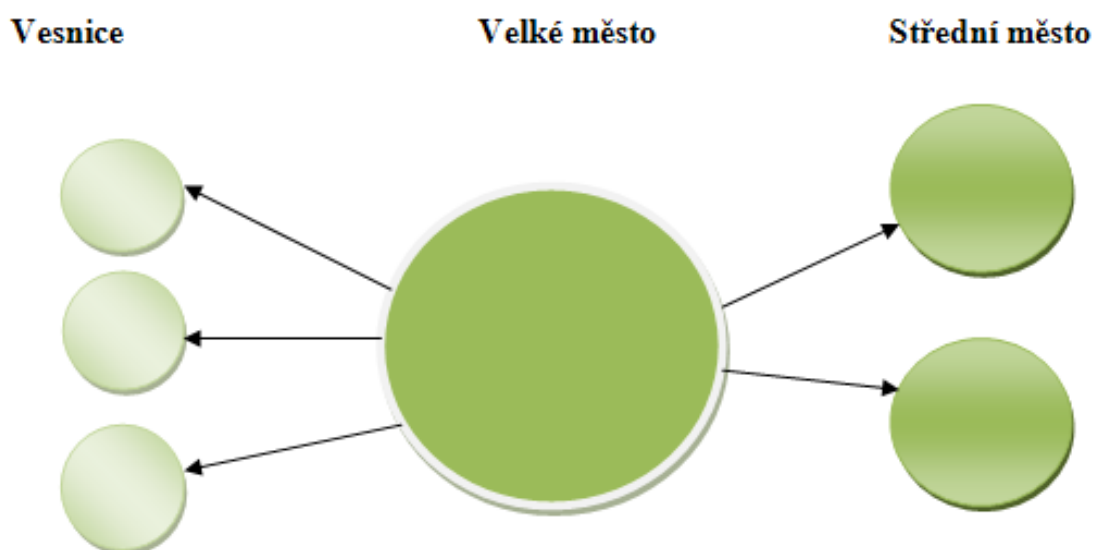
suburban = vedleměstí, příměstí [17]

Proces suburbanizace vnímáme též jako část urbanizačního vývoje. Mezi obecné charakteristiky suburbanizace patří pokles nebo stagnace počtu obyvatel v jádrových-centrálních oblastech městské aglomerace, a několikanásobný nárůst počtu obyvatel v okrajových částech města – můžeme říci na úkor částí centrálních. [17]

Díky suburbanizaci se stále větší část území a společnosti dostává do kontaktu s městskými funkcemi a městským způsobem života. Nové obyvatelstvo suburbánních lokalit s sebou přináší zvyky, způsoby chování a trávení volného času, které ovlivňují

původní (venkovské) obyvatelstvo příměstských oblastí. Toto prostorové šíření (difúze) městských prvků a městského způsobu života je označováno jako nepřímá urbanizace. Ta souvisí se zvýšením životní úrovně obyvatel, s růstem prostorové mobility lidí a s rozvojem automobilové dopravy. Rozvoj veřejné a hlavně individuální dopravy umožnil rozvoj obytné funkce i v lokalitách mimo dosah tehdejší městské hromadné dopravy. Lokalizace nových rezidenčních a komerčních funkcí v příměstské zóně působí nejen jako impuls k reorganizaci životního prostředí rozvíjených lokalit, ale přináší pozitivní i negativní dopady na život celého městského regionu. [17]

Obrázek 3: Schéma suburbanizace

Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové :Civitas per Populi, 2007

Město se vlivem suburbanizace geograficky rozšiřuje a z příměstských obcí se stávají nové geografické části města. [27]

Jak bylo výše již řečeno, mnoho lidí touží mít vlastní malý domeček v příměstské části s vlastní zahrádkou a tzv. svým klidem. Všeobecně je suburbium vnímáno jako prostorově samostatné sídlo, které vyvolává pocit prostorové identity. [14]

Třetí fází urbanizačního procesu neboli vývoje měst je uváděna **desurbanizace**. Je charakteristická pro oblasti s již dosaženým vysokým stupněm urbanizace.

Byla pozorována kolem 60. let 20. stol. v západní Evropě. Hlavním znakem tohoto procesu jsou populační ztráty celých urbanizovaných prostorů, ať center měst, nebo jejich suburbánních částí. Tento jev postihuje hlavně staré průmyslové regiony, jejichž rozvoj byl založen především na odvětvích těžkého průmyslu. [15]

Desurbanizace bývá interpretována jako vedlejší efekt růstu metropolitních regionů, jako výsledek decentralizace (= oddělení) výroby a zvýšené zaměstnanosti ve službách, doplňování poklesu počtu ekonomicky aktivních v zemědělství („znovuosidlování“ vyprázdňené venkovské krajiny městskými obyvateli), důsledek zlepšené infrastruktury v rurálních (= venkovských) oblastech.

Posledním čtvrtým typem urbanizačního procesu je **reurbanizace**. Jde o kombinovaný proces, který se dnes projevuje ve vybraných metropolitních oblastech. Typickým znakem je „návrat“ obyvatelstva do vnitřního města a jeho oživení. Místní samosprávy i vlády si začínají uvědomovat neudržitelnost procesu chátrání historických jader měst, proto vznikají programy renovací a obnov bytového fondu v centrech měst a řeší se dopravní situace, aby se zpět do měst nalákalo ztracené obyvatelstvo. A tak se do měst postupně začínají vracet obyvatelé. Hlavním rysem reurbanizace je však její selektivita a omezenost počtu sídel, jichž se může týkat. [15]

1.2.2. Formy suburbanizace

Suburbanizace může nabývat různých forem a vést k vytváření různých typů příměstských prostorů. Významnou stránkou je prostorová struktura rozmístěním nové výstavby a na ni navazujících lidských aktivit. Při vysokém absolutním růstu obyvatel a firem se v příměstské oblasti mohou vytvářet i tzv. města nová. Taková forma suburbanizace se zpravidla vyskytuje v zemích se silným regionálním a územním plánováním, např. v Nizozemsku nebo Velké Británii. [18]

Na druhé straně existuje forma extrémního geografického rozptýlení nové výstavby ve velkém množství lokalit. Taková forma suburbanizace se často vyskytuje v metropolitních oblastech v USA a je nazývána „sprawl“. Významnou úlohu zde sehrály instituce státu a místních vlád, a to zejména prostřednictvím rozmanitých zvýhodnění nové výstavby (na rozdíl od regenerace starých ploch uvnitř měst). Jednotlivé studie většinou hodnotí pouze vybrané složky sociálního nebo fyzického prostředí suburbii a nezabývají se uceleným pohledem na suburbanizaci. [15]

I když takto omezený výčet informací popisuje suburbanizaci jen z jedné strany, nese v sobě kromě kvantitativních charakteristik růstu suburbií také znaky kvalitativní přeměny fyzického a sociálního prostředí, tedy včetně změny funkčního využití území, proměnu architektury a infrastruktury a výraznou změnu sociální struktury obyvatelstva např. nový obyvatelé různých sociálních vrstev v různých částech města. [15]

Lidé berou suburbii jako něco pozitivního, jako útek od environmentálních, zdravotních a sociálních problémů měst, hledají ideální město a komunitu, hledají pro sebe svoji rodinu více prostoru, nové bydlení, možnost bydlet ve vlastním, pod vlastní střechou, hledají sociální homogenitu a hlavně návrat k vesnickému způsobu života se současným udržením vztahů k městskému jádru. [15]

Suburbanizací, jak již bylo vysvětleno, vznikají areály nové výstavby označované jako satelitní městečka (suburbia), nákupní nebo průmyslové zóny. Tyto lokality můžeme zjednodušeně rozčlenit podle převládající funkce na dva druhy: rezidenční (obytná) a komerční (pracovní a obslužná). [35]

V případě rezidenční suburbanizace sledujeme především výstavbu nového bydlení v zázemí města a postupný odliv lidí z jádrového města do nových rodinných (v poslední době i bytových) domů v okolních obcích. Rezidenční suburbanizace má mnoho forem, které se liší podle rozsahu nové výstavby, charakteru bydlení, lokalizace zástavby, architektury i ceny domů. [35]

Nová výstavba rezidenčních i komerčních staveb pozměňuje lokální krajinný obraz i urbanistickou strukturu a architektonický ráz venkovských sídel v zázemí českých měst.

Typy suburbanizace:

1. **rezidenční suburbanizace** – zaměřena především na sledování výstavby nového bydlení v předměstských lokalitách,

2. **komerční suburbanizace** – tématem je většinou prostorové šíření ekonomických funkcí napojených na centripetální (dostředivé) dopravní tepny = výroba, skladování, obchod. [14]

Obrázek 4: Komerční suburbanizace – TPCA Kolín

Obrázek 5: Rezidenční nemovitost – Praha

Zdroj:

<http://www.obrazky.cz/?step=20&filter=1&s=&size=any&sId=EedA2V4iwTSnW7zyojI7&orientation=&q=reziden%C4%8Dn%C3%AD+suburbanizace>

1.2.3. Rezidenční suburbanizace [4]

Rezidenční suburbanizace vzniká jako výsledek souladu snu o levnějším a zdravějším bydlení na venkově a nepromyšleného, neregulovaného nebo nedostatečně regulovaného růstu osídlení. Urbanita už není vázána na město, životní styl venkovského obyvatelstva se velmi připodobnil městskému.

V suburbánních oblastech především mnohonásobně roste potřeba mobility, ale nízká hustota zástavby znemožňuje zavedení efektivní dopravní obsluhy prostředky městské hromadné dopravy. Lidé zde bydlící či pracující jsou tak silně závislí na používání individuální automobilové dopravy, se všemi negativními důsledky na celospolečenskou ekonomii i na životní prostředí a veřejné zdraví.

V suburbanizovaných oblastech se dá těžko najít nějaká občanská vybavenost, jsou to např. školy, obchody, služby. Venkovské krajiny značně ubývá a zároveň dochází k zanesení prvků městské architektury. Srovná-li se suburbánní oblast s původní venkovskou zástavbou, dojdeme ke zjištění, že se tyto oblasti odlišují nejen svým vzhledem, ale i vybaveností domů. Ideální hustota osídlení v rezidenční suburbanizaci by se měla pohybovat okolo 80-100 ob./ha, což bude vypovídat o tom, že městské osídlení dobře funguje z hlediska požadavku na kvalitu bydlení, utváření veřejných prostranství a v neposlední řadě se najdou i prostory s dostatkem zeleně.

Hustota osídlení v suburbii bývá nízká, většinou okolo 30-40 ob./ha. Z důvodu nízkého počtu obyvatel se v suburbii neplatí zavádět městskou hromadnou dopravu, protože by tak došlo k jejímu neefektivnímu využívání. S nízkými hustotami je spojena důležitost mobility obyvatel, aby byli lidé schopni se pěší chůzí dostat ke stanovenému cíli např. obchod, pošta, je zapotřebí, aby hustota osídlení byla alespoň 80-100 ob./ha.

1.2.4. Negativní faktory rezidenční suburbanizace

Míra suburbanizace se dá posuzovat z více pohledů. Jedná se ale především o hledisko ekologické, sociální (environmentální) a ekonomické. Pro tyto pohledy se dají vymezit různé faktory měřitelnosti. Nejpoužívanějšími a nejpřesnějšími jsou ekonomické aspekty, které využívají různých indikátorů pro stanovení velikosti a míry suburbanizace malé obce v zázemí velkého města. Mezi jednotlivými kategoriemi aspektů faktorů silné propojení, např. prostorová nejednotnost výstavby sebou přináší zvýšení automobilové dopravy jednotlivců, což ve výsledku negativně působí na životní prostředí.

Suburbanizace přináší rozmanité důsledky na individuální, místní, metropolitní i celospolečenské úrovni. Některé z nich jsou vnímány jako pozitivní, jiné naopak vzbuzují nesouhlas a vedou ke snahám o ovlivnění suburbanizace. Důsledky konkrétní akce přispívající k suburbanizaci, ať jí je výstavba nového hypermarketu, nebo vily, mohou přitom být velmi odlišně hodnoceny z perspektivy aktéra a jiných aktérů, kteří tento krok ovlivnili, z celkového pohledu lokality nebo obce, kde ke změně došlo, z pohledu okolních obcí, ze strany rozvoje celého metropolitního regionu. Zatímco důsledky mohou být hodnoceny pozitivně z ekonomického hlediska, mohou přinášet negativní dopady sociální nebo environmentální a naopak. Za negativní důsledky jsou považovány takové, které snižují udržitelnost celkového společenského rozvoje v metropolitní oblasti z ekonomického, sociálního a environmentálního hlediska. [20]

Měly by být sledovány ty výsledky lidské činnosti, které vedou k dlouhodobým změnám ve využití krajiny, tj. především výstavba a následné využívání nových objektů a technické infrastruktury. Jde i o využívání příměstské krajiny, vliv rozmanitých aktivit jednotlivců, domácností, firem a institucí v příměstském prostoru, včetně činností všech aktérů, kteří zde vůbec své bydliště či sídlo firmy nemají (např. hypermarkety). [19]

Stavební rozvoj příměstských oblastí charakterizuje nízká hustota zástavby a vysoká prostorová segregace a přitom lokální koncentrace jednotlivých lidských aktivit (bydlení, zaměstnání, nákupy apod.). Čím rozvolněnější růst osídlení a větší prostorové oddělení jednotlivých funkcí, tím větší jsou náklady na výstavbu a provoz technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Oblasti s nízkou hustotou osídlení je těžší obsloužit hromadnou dopravou a stále více obyvatel je závislých na osobním automobilu. Prostorová separace bydlišť a pracovišť tak získává další rozměr, a to protisměrnou dojížděky za prací u odlišných sociálních skupin obyvatelstva. Rozvolněný metropolitní rozvoj přispívá k nárůstu dojížděkou vzdálenosti, celkového času stráveného dojížděním a větší roli individuální dopravy. Velké dojížděkové vzdálenosti mezi bydlištěm, pracovištěm, obchody, školou a kulturními zařízeními zvyšují spotřebu energií a celkové množství vytvářených zplodin, a také přispívá k tomu, že lidé mají méně času na rodinu, sousedy a komunitní aktivity. Suburbanizace tak přispívá i k narůstající individualizace, ztrátě sociální soudružnosti, oslabování sociálního kapitálu a občanské společnosti. [16]

Walker považuje růst předměstí s formováním nového typu rezidenčních čtvrtí, pro tzn. nový typ lidí. Považuje příměstskou zónu kolem velkých amerických měst za území, které bylo nově vytvořeno tak, aby odpovídalo životním hodnotám a přesvědčením střední třídy. Střední třídy si zde začaly vytvářet sociálně odlišné a do určité míry defenzivně uzavřené prostředí. Rodinný dům na předměstí umožnil separaci od chudších vrstev města. Homogenní prostředí vytvářené pro stejnou třídu lidí poskytlo větší pocit bezpečí a snadnější kontroly nad tím, co se děje v okolí bydliště. Územní plán je využíván jako nástroj povolující pouze výstavbu rodinných domků a nikoliv sociální bydlení, jehož přítomnost by snížila sociální status lokality, zvýšila rizika nárůstu sociálně patologických jevů a mohla ovlivnit ceny nemovitostí. Avšak ne všichni obyvatelé sdílejí podobné hodnoty a mají stejné preference. Mnozí lidé nemají rodinu, věnují značný čas profesnímu životu a upřednostňují život v centrálním městě. [29]

1.3. Urban sprawl

Urban sprawl je forma suburbanizace. Suburbanizací vznikají oblasti nové výstavby označované jako satelitní městečka. V angličtině má slovo sprawl význam rozlévání či natahování a ve spojení se slovem urban – městský – přesně vystihuje probíhající rozlévání a s tím spojené řidnutí dnešních měst. Pojem odkazuje také na prostředí bez tradičních městských veřejných prostor a na ztrátu městskosti. Českým termínem pro urban sprawl je výraz sídelní kaše.

Okraje dnešních měst jsou postupně zaplavovány sídelní kaší, velmi řídkou zástavbou, která se rozléhá do okolní krajiny. Výsledkem je většinou mozaikovitá struktura nově rozvíjených ploch v zázemí města. Hnacím motorem takového rozvoje jsou snahy individuálních vlastníků pozemků nebo investorů o maximální zisk. Dopady pro společnost i krajinu jsou však natolik nákladné, že je nutno urban sprawl účinně potlačovat. Hlavní úlohu při tom mají kvalitní plánovací dokumenty a zodpovědnost samosprávy obcí a státní správy na poli územního rozvoje. [14]

V posledních letech sílí trend migrace lidí z velkých měst za jejich okraje. V Česku je tento trend očividný zvláště ve Středočeském kraji, kde si mnoho lidí pořizuje nové bydlení za hranicemi Prahy, ale již v současné době se vyskytuje i v mnoha jiných krajích. Tento trend působí také značné potíže. Masový odchod obyvatel za hranice města způsobuje vyliďňování v centrech velkých měst. Předměstí jsou často spojena s centrem města veřejnou dopravou - metrem, autobusy nebo vlaky. To je velmi důležité pro ty, kteří denně z předměstí dojíždějí do centra města, aby tam pracovali nebo studovali.

Naopak někteří využívají nových technologických možností a pracují z domova, a to v prostředí, které považují za mnohem příjemnější než ve městě, místo toho aby dojížděli každý den do centra automobilem nebo jinou hromadnou dopravou. Tyto procesy se spíše vyskytují v ekonomicky rozvinutých zemích.

Volných míst ubývá a nové osídlení zabírá stále rozlehlejší plochy předměstí větších i menších měst, jejichž centra se pomalu ztrácejí v záplavě neuspořádaných periférií. Přibývá rozbitých ploch bez života, jenž nejsou městem ani vesnicí, natož volnou krajinou. Sídelní kaše se usazuje především podél komunikačních os a často propojuje větší města v jednolitou hmotu bez rozdílu mezi středem a okrajem. Na jednotlivých předměstích navíc vyrůstají podobné, někdy dokonce i zcela totožné typy staveb, až je těžké poznat, kde se člověk vlastně nachází. Předměstí velkých měst jsou si často k nerozeznání podobná. [4]

Urban sprawl je podle Tomáše určitý způsob prostorového růstu měst, který charakterizuje jednak nízkou hustotu, rozvolněnost a prostorovou roztržitěnost nové zástavby v okolí existujících kompaktních jader městských aglomerací. Tato forma prostorové expanze měst má však horší dopady na životní prostředí než například na regulovaný růst městských aglomerací s cílem směřovat novou výstavbu na okraj stávající zástavby jádra aglomerace, do větších obcí v aglomeraci či podél existujících významných dopravních koridorů, zejména veřejné kolejové dopravy. [26]

Obrázek 6: Suburbium v Colorado Springs

Zdroj: <http://marine.rutgers.edu/pt/education/coastaltraining/urbansprawl/background.html>

V zázemí českých měst můžeme v současnosti objevit jak levné domy na velmi malých pozemcích umístěné na volných plochách uvnitř obce, tak izolované domy daleko od vesnické zástavby. Pouze zřídka můžeme v české krajině objevit zcela nová izolovaná sídla vzniklá suburbanizací na greenfields tzv. "zelené louce". Tím se významně liší vývoj osídlení v České republice zejména od amerických měst, kde většina suburbánních sídel vznikla bez jakékoli návaznosti na starší osídlení. [14]

Na suburbanizaci je však vhodnější nahlížet jako na proces, který vede k vytváření nových typů zástavby a využití území v rámci existujících sídelních struktur. [8] V ČR je tento jev výjimečný oproti jiným státům Evropy. V podmínkách ČR tento pojem nevyčleňujeme, ale ztotožňujeme s negativní suburbanizací. Urban sprawl se projevuje v malé míře, protože je v ČR novým pojmem, proto převažují jeho výhody nad jeho nevýhodami. Je však důležité se poučit z jiných zemí a případně začít podnikat nutné kroky k omezení negativních důsledků.

1.4. Sociální aspekty obce vlivem procesů suburbanizace

Procesy, které probíhají v obci lze charakterizovat na základě struktury společnosti a rezidenčních preferencí jednotlivých sociálních skupin. V každé sociální struktuře je pak určitý typ migračního chování. A proto se skupiny s různými vlastnosti stěhují do různých částí zázemí kraje. [14]

Suburbanizace má své kritiky i v oblasti sociálního prostředí. Obyvatelé suburbií jsou pohlceni hledáním materiálního komfortu a málo se starají o politickou participaci. Sýkora tvrdí, že suburbanizace přispívá k narůstající individualizaci, ztrátě sociální soudružnosti, oslabování sociálního kapitálu a občanské společnosti. [18]

Hlavní rozdíly mezi původním obyvatelstvem příměstských obcí a nově příchozími lidmi lze spatřovat také v jejich demografické struktuře. Migranti z města mají výrazně nižší věkový průměr, tvoří ucelené rodiny nebo jde o mladé páry, které zakládají rodinu a upřednostňují zdravé životní prostředí na okrajích měst. Ve skupině nových residentů jsou výrazně zastoupeny osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním patřící do vyšších příjmových kategorií (tedy obecně s vysokým sociálním statutem). Nově příchozí obyvatelé tak významně pozměňují sociální stratifikaci (= rozvrstvení) původně venkovských suburbánních sídel. [25]

V příměstských obcích dochází k výrazné polarizaci (= rozrůznění) sociálně prostorové struktury. Tato diferenciací může vést jak k celkovému posílení sociálního prostředí obce, tak i k řadě problémů způsobených sociální nerovností obou skupin obyvatelstva. Častou příčinou neshod je odlišný způsob života původních a nových rezidentů. Lidé na vesnici jsou zvyklí se zdravit, například při příchodu na zastávku MHD. Naopak noví obyvatelé přicházejí z města, jež se vyznačuje vyšší mírou anonymity, kde to zvykem není. Většina se později snad přizpůsobí.

Soužití starousedlíků a novousedlíků v obci, navazování jejich přátelství, využívání místních služeb nebo vzájemná výpomoc v místě bydliště, je velice obtížné pro obě strany. Velkým problémem, dle mého názoru pro zapojení nových obyvatel do života (chodu) obce, je počet let. Méně významná skutečnost, která tento stav může kladně ovlivnit, jsou místa pro setkávání (např. místní hostinec, sportovní hřiště, dětské hřiště a jiné aktivity pořádané obcí).

Na druhou stranu společné soužití může vést v delším časovém období k vzájemnému přizpůsobení obou skupin a k posílení vlivu obce sídla (např. účastí nových obyvatel

v zastupitelstvu obce). Noví rezidenti jsou většinou aktivnější, mají větší schopnost ovlivnit rozhodování o veřejných otázkách obce, přinášejí s sebou řadu kontaktů a často disponují i větší politickou silou než původní obyvatelstvo obce. Oliver tvrdí, že úroveň politické participace klesá s rostoucí sociální homogenitou lokality. [13]

Přehled vybraných hlavních sociálních faktorů ovlivňující šíření rezidenční suburbanizace [37]:

- věková a vzdělanostní struktura nově příchozích (vyšší sociální postavení, vysoká a střední škola, mladí lidé, příjmově nezávislé),
  - uspořádání satelitních městeček,
  - sociální konflikty mezi starousedlíky a nově přistěhovalými,
  - růst individualismu,
  - veřejný prostor,
  - monofunkční plochy,
  - pohyb peších, doprava, MHD,
  - zeleň,
  - individualizace jedince,
  - nárůst agresivity, rozvodovosti,
  - nekomunikativnost.

Obce se domnívají, že nově příchozí obyvatelé přispějí do daňových odvodů, ale opak je pravdou a ve skutečnosti si většina z nich ponechává svůj trvalý pobyt ve městě z důvodu dobré adresy firmy anebo kvůli menší pravděpodobnosti daňové kontroly. Takže například může dojít k situaci, že chudší původní občané z výnosu svých daní finančně podporují výstavbu komunikací pro bohatší nově příchozí obyvatele. [1] Ale i naopak se může stát v kladném slova smyslu, že si noví občané založí v obci vlastní firmy a tím mohou finančně podporovat obec ve formě sponzorských darů. Řada lidí si také ve městech drží menší byty, protože pozdě večer nechtějí podnikat cestu do svého vzdáleného bydliště. Doma se tak rodina setkává třeba až o víkendu. [12]

Závažným společenským důsledkem procesu suburbanizace je zvyšování individualizace, která souvisí se závislostí dojížděky do města osobním automobilem. Lidé

tráví daleko více času v autech, a to obvykle sami nebo s jinými členy rodiny. Autem jezdí do práce, děti vozí do školy, jezdí za kulturou, za sportem, do obchodních center, multikin, restaurací a specializovaných obchodů. [20]

Mezi další problém spojený se suburbanizovanými místy je vlastní obecní rozpočet. Mezi největší problém tohoto rozpočtu patří přesný počet obyvatel, který je v obci zaregistrovaný (má na území obce trvalé bydliště). Nejenom že nepřihlášení obyvatelé připravují svou obec o příjmy, ale svou faktickou přítomností a životem v obci přinášejí zvýšené nároky na výdajovou stránku jejího rozpočtu. Jako příklad může sloužit využívání technické (kanalizace, svoz odpadu, sběrný dvůr), dopravní (místní komunikace, chodníky) i sociální (např. mateřská školka, obecní policie) infrastruktury, jejíž provoz a údržbu hradí obec ze svého rozpočtu. [6]

Dosavadní plánování suburbí naprosto opomíjejí sociální a většinou i přírodní aspekt sídla. Dalším negativním dopadem prostorové dekoncentrace obyvatelstva a jeho aktivit je nárůst individuální automobilové dopravy, který souvisí nejen s dojížděnkou suburbánních rezidentů do jádrového města, ale i s rozvojem komerčních center na okrajích měst.

Domy jsou vnímány izolovaně jako jakési samostatné soukromé jednotky bez vazby k sídlu. Neexistují v nich „místa setkávání“, opomíjena je dostupnost krajiny a přírody a možnost jiné dopravy než soukromým automobilem. Za této situace by vedení obcí mělo dbát na to, aby výstavba začala v místech, kde je nejvýhodnější komunikační a technické napojení na stávající obec, tedy na okraji obce.

Rostou náklady na výstavbu a údržbu komunikací a technických sítí, tlak na výstavbu nových silnic, ale také zároveň ubývání volného prostoru, kudy lze tyto komunikace vést. Kromě toho pozorujeme zastavování často hodnotné zemědělské půdy, kterou v době klimatických změn můžeme v budoucnosti opět potřebovat a rovněž ubývání volné krajiny, kam se dá chodit na vycházky.

Tento proces má své pozitivní i negativní stránky, ale vzhledem k rychlosti a intenzitě změn převládají spíše problémy. Suburbie jsou navíc většinou stavěny z hlediska okamžitého zisku nepříliš kvalitně, takže se dá očekávat, že mnoho problémů - jako např. kdo za dvacet, třicet let bude platit údržbu dlouhých vodovodních a kanalizačních sítí - budou do budoucnosti spíše narůstat.

1.5. Prostorová separace

V nově postavených suburbiích je nebezpečí vzniku sociální fragmentace posíleno nedostatkem prostor pro setkávání a sociální interakce (např. náměstí, hospoda, restaurace, kavárna, klub).

Obrázek 7: Prostorová separace

Zdroj: <http://obrazky.cz/?q=reziden%C4%8Dn%C3%AD+suburbanizace&from=109>

Suburbanizace ovlivňuje kromě nově osídlených lokalit v zázemí měst také sociálně prostorovou strukturu původního bydliště migrujících obyvatel. V souvislosti se suburbanizací dochází k postupné selektivní emigraci obyvatel s vyšším sociálním statusem z oblastí s méně kvalitním bydlením. Tento proces je popisován jako filtrace, kdy se zvyšujícím se sociálním statusem přecházejí lidé do atraktivnějších a zdravějších rezidenčních lokalit.

Situace na trhu s bydlením, především vysoká cena a poptávka po bytech ve vnitřním městě i na sídlištích, prozatím nevytváří prostor pro degradaci (= pokles) fyzického prostředí a stigmatizaci zdrojových oblastí suburbanizace.

V některých amerických a západoevropských městech jsou v rámci boje proti migraci na předměstí uplatňovány programy fyzické a sociální revitalizace s cílem udržet vzdělanější a bohatší obyvatele ve vnitřních městech a na sídlištích, která představují značně ohrožené oblasti fyzické i sociální degradace městského prostředí. [30]

Většinou nově postavených částí rodinných domků chybí veřejné prostory, cesty spojující nové území s okolní krajinou a sídlem. Srovnáme-li architektonické prvky, vybavenost domů, funkce zahrad nebo urbanistickou koncepci zástavby existuje výrazný rozdíl mezi vzhledem nových domů a původní vesnickou zástavbou.

1.6. Důsledky rezidenční suburbanizace

Sýkora a další také poukazují na potřebu uvažovat o nové zástavbě v rámci existujících sídelních struktur. Projevy a důsledky procesu suburbanizace, speciálně její rezidenční formy, lze charakterizovat několika základními body: [20]

- vysoká prostorová segregace (= oddělení) a přitom lokální koncentrace jednotlivých lidských aktivit (bydlení, zaměstnání, nákupy, kultura apod.),
  - samostatně stojící nebo řadové, jedno, až dvoupodlažní rodinné domky s vlastní zahradou, které často vytvářejí sociálně homogenní rezidenční zóny,
  - omezení veřejných prostor v rezidenčních lokalitách na minimum (úzké vozovky, žádná veřejná zeleň ani prostranství),
  - prostorová segregace funkcí vyvolává neustálé přepravní toky osobní či hromadnou dopravou a dopravní zácpy,
  - nová zástavba vzniká na okrajích stávajících sídel, nebo je dokonce fyzicky oddělena od stávající zástavby, dochází tak k prostorové a sociální separaci od původních sídel, [14]
    - každodenní mobilita obyvatel,
    - závislost na individuální automobilové dopravě.

Další shrnutí důsledků suburbanizace podle Temelové můžeme vidět v tabulce níže. Jaké klady a zápory přinášejí fyzické a funkční prostředí a jaké klady a zápory přinášejí v sociálním prostředí v rámci suburbanizéra, cílové obce a městského regionu.

Tabulka 1: Důsledky rezidenční suburbanizace

	SUBURBANIZÉR	CÍLOVÉ OBCE	MĚSTSKÝ REGION	
Fyzické (a funkční) prostředí	Klady	<ul style="list-style-type: none"> Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestiž spojená s vlastnictvím domu 	<ul style="list-style-type: none"> Zlepšení technické infrastruktury – inženýrské sítě, dopravní komunikace Vyšší příjmy obce 	<ul style="list-style-type: none"> Zajištění veškeré občanské vybavenosti
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> Více času v dopravě Špatná občanská vybavenost 	<ul style="list-style-type: none"> Narušení urbanistické struktury Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna) a občanské vybavenosti (např. školy) 	<ul style="list-style-type: none"> Prostorové rozpínání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
Sociální prostředí	Klady	<ul style="list-style-type: none"> Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí Minimální kriminalita 	<ul style="list-style-type: none"> Příchod mladších vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce 	<ul style="list-style-type: none"> Snaha o opětovné přilákání lidí zpět do měst př. Budování parků
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři) Individualismus 	<ul style="list-style-type: none"> Riziko konfliktů mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbích chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.) 	<ul style="list-style-type: none"> Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlíště, vnitřní město)

Zdroj: TEMELOVÁ, J.; OUŘEDNÍČEK, Martin. *Současná česká suburbanizace a její důsledky*.

Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>>.

1.7. Důsledky suburbanizace v sociální oblasti a předpoklady pro další zkoumání

Suburbanizace není ani v naší zemi zcela novým procesem, boom zažívala kolem velkých českých měst již na začátku 20. století. Charakter české a např. americké suburbanizace se do značné míry liší. V jiných státech se začala objevovat daleko dříve např.: Velká Británie – 18. století, Německo – 19. století, USA, 30. léta 20. století.

Suburbanizaci jako takovou není možné zcela zastavit, suburbie lze omezit a zkvalitnit, pevné hranice sídla, polyfunkční plochy, dostatek ploch pro občanskou vybavenost a zeleň, kvalitní dopravní infrastruktura včetně komunikací pro pěší a hromadné dopravy, optimalizace regulativu v území, podpora využívání brownfieldu, zatraktivňování jádrových částí měst. Suburbanizace ovlivňuje krajinu a přírodu, architekturu, vybavení službami a infrastrukturou, sociální složení obyvatelstva i životní styl. Individuální volby místa bydliště nebo umístění investice byly ovlivněny dopravou, kvalitou životního prostředí a postupem času více i sociální a estetickou kvalitou nového prostředí. Mnohé obce za hranicí hlavního města se navíc snažily o přilákání a formování rozvoje na svém území a tím přispěly k diferencovanému a nespojitému růstu v okolí měst. Správa v metropolitních oblastech rozdělená mezi velké množství samostatných malých obcí a neřízený, neplánovaný, neregulovaný, nekoordinovaný růst osídlení jsou považovány za stěžejní podmínky suburbanizace. [22]

Na druhou stranu může docházet díky suburbanizaci k posílení sídel, např. formou nových pracovních příležitostí a zlepšování místní infrastruktury (kanalizace, plyn, veřejné osvětlení, oprava komunikací, atd.). Zlepšování obslužnosti a budování infrastruktury v nových suburbiích může být v kontextu celého města vnímáno negativně, a to z důvodu neekonomického rozměňování finančních zdrojů.

Noví residenty s sebou přinášejí i nové žádosti na zavedení nebo rozšíření některých služeb. Jedná se zejména o využití školek a škol a zlepšení dopravního napojení obce (to může pro obec znamenat na jednu stranu výhodu, na druhou stranu i problém vzhledem k finanční zátěži spojené s provozem školských zařízení, veřejného osvětlení, údržbou infrastruktury, apod.).

Zda suburbanizace působí na obec kladně či negativně je u každé municipality individuální. Existuje mnoho názorů autorů na tuto problematiku. Z několika názorů autorů se dá shrnout, že suburbanizace přináší spíše více negativních důsledků než příležitostí.

Proces se dá pozorovat na úrovni sociální, ekonomické a environmentální. V následující části práce jsou zkoumány změny prostředí ve vybrané suburbanizované obci na Pardubicku pomocí analýzy socioekonomického prostředí společně s vyhodnocením sociálního klima obce.

2. Identifikace a analýza změn sociálního prostředí sídel v důsledku suburbanizace

2.1. Suburbanizace v zázemí Pardubic

Následná analýza vychází z diplomové práce Hany Vávrové [28], kde byla provedena ekonomická analýza ve čtyřech vybraných obcích v Pardubickém kraji (konkrétně se jedná o obce Starý Mateřov, Kostěnice, Němčice, Libišany) s cílem nalézt míru jejich suburbanizace na základě několika hodnotících kritérií.

V tabulce níže je celkové vyhodnocení stavu suburbanizace ve vybraných obcích dle Vávrové. V Libišanech a Kostěnicích se suburbanizace vůbec neprojevila. Naopak ve Starém Mateřově se začala suburbanizace projevovat ve velké míře již při růstu počtu obyvatel v polovině 90. let. V celkových analýzách byl tento jev potvrzen. A nakonec obec Němčice jsou typickým příkladem velice silně suburbanizované obce.

Jako obec s největší mírou růstu suburbanizace byla na základě provedené analýzy zjištěna obec Němčice (ve všech hodnotících kritériích v obci Němčice vyšla vysoká čísla), která bude předmětem další analýzy v této diplomové práci.

Tabulka 2: Míra suburbanizace dle sledovaných hodnot u vybraných obcí v procentech

Název obce	Míra změny počtu obyvatel		Míra změny příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na 1 ekonomicky aktivního obyvatele		Míra změny výdajů na veřejné osvětlení na 1 ekonomicky aktivního obyvatele		Míra změny výdajů na odpadové hospodářství na 1 ekonomicky aktivního obyvatele		Míra změny výdajů na péči o veřejnou zeleň na 1 ekonomicky aktivního obyvatele		Celková míra suburbanizace
	1	Žádáná	-4	Žádáná	526	Žádáná	25	Mírná	73	Žádáná	
KOSTĚNICE	1	Žádáná	-4	Žádáná	526	Žádáná	25	Mírná	73	Žádáná	Žádáná
LIBIŠANY	17	Mírná	10	Žádáná	532	Žádáná	-3	Žádáná	17	Žádáná	Žádáná
STARÝ MATEŘOV	53	Silná	23	Mírná	88	Silná	32	Silná	x	x	Silná
NĚMČICE	342	Velmi silná	178	Velmi silná	201	Velmi silná	76	Silná	-13	Silná	Velmi silná

Zdroj: zpracováno na základě VÁVROVÁ, H., *Suburbanizace – příležitost nebo hrozba pro malé obce, diplomové práce, Univerzita Pardubice*

2.2. Charakteristika obce Němčice

Obec Němčice se nachází v okrese Pardubice, v Pardubickém kraji. Obec Němčice se nachází na pravém břehu řeky Labe zhruba 6 km od Pardubic. Obec Němčice se nachází v Polabské nížině, mezi Pardubicemi a Hradcem Králové na úpatí hradu Kunětická hora na rozloze 466 ha v nadmořské výšce 230 m. Dějiny obce Němčice spadají do rámce dějin Pardubského panství. Němčicemi protéká řeka Labe, přes kterou dříve vedly dva mosty, a to jeden železný, a druhý směrem ke Dřítči kratší železný most inundační² s obloukovým zábradlím.

Od šedesátých let 20. století patřily Němčice pod střediskovou obec Ráby a v obci pracoval pouze občanský výbor. V té době byla svépomocí vybudována povrchová kanalizace, požární zbrojnice, chodníky a fotbalové hřiště. V roce 1990 se obec osamostatnila, bylo zvoleno obecní zastupitelstvo a starosta. Současným starostou obce je Jaroslav Štěpánek. Od roku 1995 nastal značný rozvoj Němčic. Postupně došlo k plynofikaci obce, vybudování veřejného osvětlení a opravě místních komunikací.

² Inundační most je most, který slouží jako preventivní ochrana před povodní. Pokud vede cesta, kam se při povodni dostane voda, mohla by být komunikace zatopena proto nesjízdná. V takovém místě je postaven most, který se při normálním stavu vody jeví jako zbytečný, ale v případě povodni však zůstane most i cesta nad zviřenou hladinou.

2.3. Občanská vybavenost

Občanská vybavenost má své nezastupitelné společenské postavení, ať už jako stavby pro vzdělávání, zdravotnictví, administrativu či obchod a služby. Podle velikosti zájmového území mají občanské stavby charakter základní občanské vybavenosti, jako jsou jesle, mateřská škola, základní škola, základní vybavení obchodu a služeb.

V obci Němčice se nenachází žádné mateřské školy, školy, kina, knihovny, zdravotnické a sociální zařízení, sociální služby ani obchod se základními potravinami. Naopak se v obci nachází multifunkční sportovní hřiště a také dětské hřiště s houpačkami.

Hasičská zbrojnice byla přestavěna na obecní dům, kde se nachází kancelář obecního úřadu a němčická hospůdka. Rybníček ve středu obce byl vyčištěn, osázen keři a stromky a vybaven lavičkami. V zimním období je možnost si zabruslit na zamrzlém rybníčku. V létě se pořádají rybářské závody. Občanům slouží nové hřiště na nohejbal a tenis se zázemím, zatravněná fotbalová hrací plocha a také dětské hřiště. V roce 2006 byl založen nohejbalový klub. Další možnost pro občany co se týká zdravotnictví je, že mohou navštívit doktora ve vedlejší vesnici v Dřítči pravidelně každý první čtvrtek v měsíci od 14:15 – 15:00. Kulturní akce, které v obci probíhaly v roce 2012, jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka 3: Kulturní a společenské akce pro rok 2012 v obci Němčice

Měsíce	Druh akce
Únor	Vítání občánků
Březen	Dětské šibřinky
Duben	Beseda: Střípky z historie Němčic, Pálení čarodějnic
Květen	Pietní vzpomínka u pomníku padlých ve II. Světové válce, setkání občanů a cyklistický výlet
Červen	Dětské odpoledne v části obce V Rybníku, rybářské závody u rybníčka
Srpen	Sportovní den na hřišti a cyklistický výlet
Listopad	Den válečných veteránů
Prosinec	Adventní setkání – rozsvícení vánočního stromku a výzdob a Mikulášská nadílka

Zdroj: <http://www.obecnemcice.cz/index.php?nid=1073&lid=cs&oid=92961>

Pracovní příležitosti v obci nejsou, ale v evidenci obce je celkem 13 osob samostatně výdělečně činných.

Nejbližší základní škola se nachází v nedaleké obci Dříteč (ZŠ 1. stupně) nebo Sezemice, Pardubice – část Ohrazenice (ZŠ 2. stupeň).

Rozpočet obce na rok 2012 je 4,2 mil. Kč. Mezi hlavní investice patří v současné době výstavba nových parcel a zlepšení technické a dopravní infrastruktury.

Při plánování nových zařízení občanské vybavenosti by měla obec rozhodnout, jak rozsáhlé plochy budou určeny k další výstavbě domů a současně jak velký bude nárůst počtu obyvatel. Pokud jde o obec, jež zajišťuje některé služby občanské vybavenosti pro okolní obce, je vhodné zjistit předpokládaný vývoj také v těchto lokalitách.

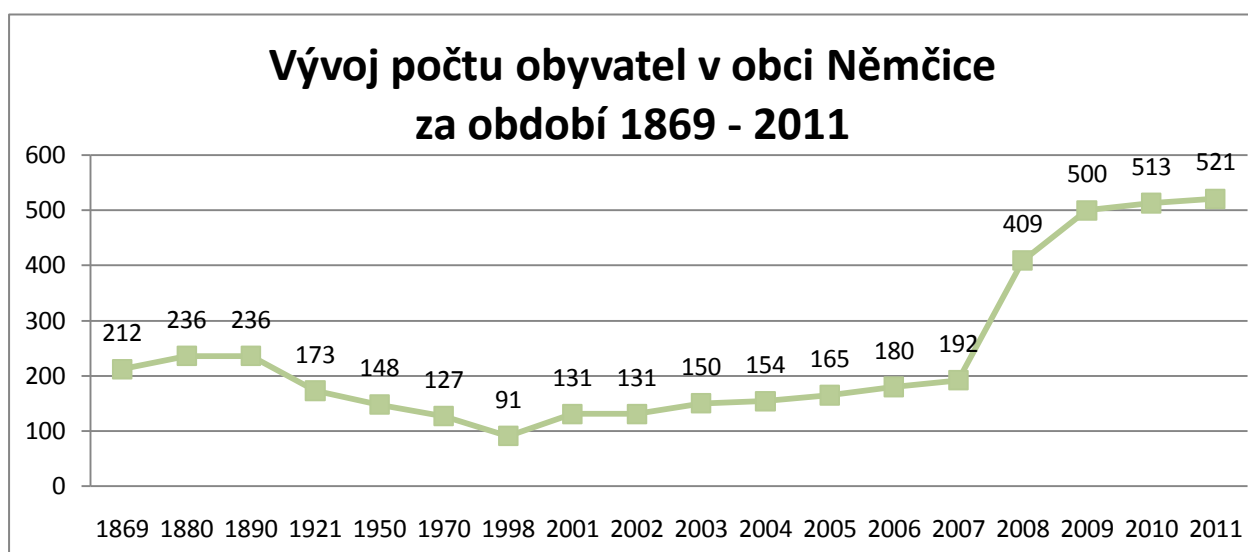

Obrázek 8: Letecký pohled na obec Němčice

Zdroj: <http://www.obecnemcice.cz/index.php?nid=1073&lid=cs&oid=92957>

Na následujících grafech níže je vidět vývoj počtu obyvatel za období 1869 – 2011 a také vývoj růstu domů v obci Němčice.

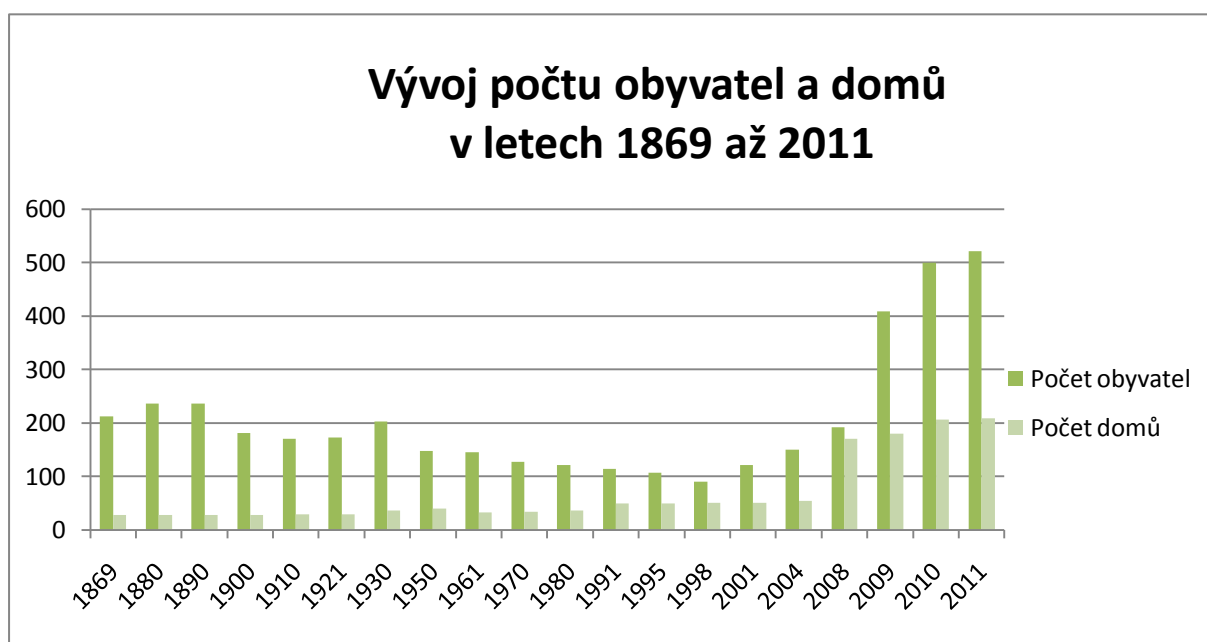
Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Němčice za období 1869 - 2011

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ

Nejvýraznější nárůst vystavěných domů byl až v roce 2008, kdy se začala suburbanizace projevovat v opravdu velké míře. Byly vystaveny samostatné rodinné domy a dále se začali stavět řadové domky s menšími zahradami, které můžeme vidět na obrázku níže. Co se týče počtu obyvatel při zakládání obce, zde v roce 1869 žilo 212 obyvatel, naopak ke dni 3. 7. 2006 zde žilo 192 obyvatel a ke dni 1. 9. 2008 se počet obyvatel zvýšil na 409. Z údajů je vidět prudký nárůst počtu obyvatel.

Graf 2: Vývoj počtu obyvatel a domů za období 1869 - 2011

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ

Je zřetelné, dle výše uvedeného, že se obce velmi rychle rozrůstá, což je způsobeno její výhodnou polohou v návaznosti na krajské město a následně i dobrou dostupností pracovních příležitostí, služeb a vybavenosti.

V roce 1900 měla obec 28 domů a 181 obyvatel, v roce 1910 29 domů a 171 obyvatel. Počet obyvatel v roce 1930 vzrostl na 203 a počet domů také vzrostl na 37. Nejméně obyvatel zde žilo v r. 1998, a to 91 obyvatel, v 51 domech.

V současné době podle českého statistického úřadu v obci žije 521 obyvatel a do budoucna se toto číslo bude zvětšovat díky dobré poloze obce a dalších předností. Průměrný věk obyvatel Němčic je 32,12 let a věkový průměr se postupně snižuje vlivem migrace mladých rodin do zázemí obce.

Obrázek 9: Nově vystavěné řadové domky v obci

Zdroj: <http://mapy.cz/#x=15.803015&y=50.087413&z=16&l=15>

2.4. Dopravní infrastruktura obce

Obec má výhodnou dopravní polohu mezi dvěma krajskými městy - Pardubicemi a Hradcem Králové. Obec Němčice není z geografického hlediska příliš vzdálená od těch krajských měst.

Do centra města Pardubic je celková vzdálenost z Němčic přibližně 10 km, tato cesta by trvala osobním automobilem necelých 15 minut, anebo 25 minut na autobusové nádraží linkovým autobusem.

Do centra města Hradce Králové by celková vzdálenost z obce Němčice byla 20 km, což je přibližně 23 minut cesty osobním automobilem, anebo 34 minut linkovou hromadnou dopravou.

Celková doba strávená při přepravě ať už do školy nebo do práce či za různými aktivitami do krajských měst je přiměřeně krátká, a proto je obec Němčice vyhledávaná obyvateli obou měst a má veškeré předpoklady pro další rozvoj.

Obcí Němčice prochází silnice II/324, která spojuje obě krajská města. Příjezdová cesta od Rábů do Němčic je v dobrém technickém stavu. Navíc byl postaven chodník s pouličním veřejným osvětlením pro větší bezpečnost obyvatel, který vede od restaurace pod Kunětickou horou do Rábů. Jde o silnici III/2985 Staré Hradiště – Ráby – Němčice – Dříteč. Silnice má regionální význam, propojuje jednotlivá sídla v dané oblasti. Sčítání dopravy je cyklicky prováděno Ředitelství silnic a dálnic ČR pravidelně jednou za pět let pomocí různých koeficientů. V následující tabulce jsou údaje uváděny ve skutečných vozidlech za 24 hodiny v obou směrech a představují celoroční průměr.

Tabulka 4: Intenzita doprava v obci Němčice

Sčítací úsek 5-2800 Němčice	Motocykl	Nákladní automobil	Osobní automobil	Celkem
1990	44	320	740	1104
1995	12	315	994	1321
2000	31	276	1125	1432
2020	25	325	1448	1798

*Zdroj: zpracováno na základě územního plánu obce Němčice,
<http://www.obecnemcice.cz/file.php?nid=1073&oid=1738135>*

Dle výsledků je patrný plynulý nárůst intenzit dopravy, a to především osobních vozidel. Předpokládaný nárůst intenzity dopravy v budoucnu bude růst. Silnice je zatížená mírně nad průměrem, na základě této komunikace je realizovaná rekreační doprava k hradu na Kunětické hoře. Místní komunikace jsou rozvinuty, pro místní dopravu je využíván průtah silnice III. třídy, která umožňuje přímou obsluhu jednotlivých objektů. Komunikace mají charakter zpevněným nebo částečně zpevněným povrchem s chodníky.

V obci se nachází 4 autobusové zastávky jak hromadné dopravy, tak i městské hromadné dopravy. Staví zde městský autobus číslo 16 ze směru Pardubice a linkový autobus. Přehled intenzity linkové dopravy ze směru Pardubice – Němčice a ze směru Hradec Králové – Němčice jsou přehledně zpracovány v příloze č. 2.

Městskou hromadnou dopravu zřizuje Dopravní podnik města Pardubic a.s. Intenzita dopravy a přepravy obyvatel z obce Němčice není příliš intenzivní. V pracovních dnech jezdí celkem 6 spojů do Pardubic a o víkendu pouze 4 spoje. Rozložení časového plánu dopravy je následující, že 2 spoje jezdí v dopoledních hodinách, 2 spoje jezdí kolem poledne, 1 spoj odjíždí v podvečerních hodinách a 1 spoj jezdí v pozdních večerních hodinách. V opačném směru a to z hlavního nádraží v Pardubicích jezdí o dva spoje více do obce Němčice, tedy celkem 8 spojů a o víkendu celkem 7 spojů.³

Cyklistická doprava přináší oživení obce především v létě. Doprava je velice dobrá a vhodná spojením pěší turistiky. Obcí prochází dvě významné cyklistické trasy. Labská cyklotrasa číslo 24 Krkonoše – Hradec Králové – Dřiteč – Němčice – Ráby – Brozany – Pardubice – Nymburk – Mělník a trasa číslo 4124 Pardubice – Staré Hradiště – Brozany – Ráby – Kunětická hora – Němčice – Hrobice. Nyní se projednává a navrhuje záměr výstavby cyklistické stezky mezi Pardubicemi a Hradcem Králové nazývané Stezka mechu a perníku.

Obcí nevede železní trať.

Obrázek 10: Nová osvětlená komunikace od restaurace pod Kunětickou horou do obce Němčice

Zdroj: <http://www.obecnemcice.cz/index.php?nid=1073&lid=cs&oid=92957>

³ Dopravní podnik Pardubice. [online]. [cit. 2012-09-01]. Dostupné z: www.dpmp.cz

2.5. Technická vybavenost obce [41]

V obci se nachází veškerá potřebná technická vybavenost. Elektrifikací je pokryta celá obec, jsou zde vzdušné rozvody na stožárech a celkové napětí 35 kV.

V obci je centrální čistička odpadních vod. Odkanalizování je kombinací kanalizace gravitační a tlakové. Samostatná kanalizační síť dešťových vod vedou případně do rybníčku nebo místních vodotečí. Napojení výtlačku je prováděno na tlakovou kanalizaci Hrobice – Hradiště na Písku.

Celá obec je pokryta plynofikací.

Veškerou novou zástavbu, která v obci proběhla, lze napojit na stávající vodovodní síť, která je již v obci vytvořena. V obci je dodávka pitné vody ve vypočteném množství litrů na osobu a zároveň i protipožární zajištění obce (nadzemní, podzemní požární hydranty). Bilance potřeby vody byla vypočtena na 150 l na obyvatele za den. Zajištění zásobování vodou nových objektů se zaručí jako bezproblémové. Nouzové zásobování vodou je řešeno instalací cisteren s pitnou vodou u Obecního úřadu, případně dovozem balené vody.

Telekomunikací je také pokryta celá obec. Provozovatel telefonní sítě je Telefónica O2 Czech Republic a.s., která nabízí dobrou přístupnost pevných linek. Pokrytí signálem největší mobilních operátorů je velmi dobré. Internetové připojení mohou obyvatelé Němčic využít od různých firem.

Svoz komunálního odpadu je pravidelně zajišťován. V obci jsou umístěny kontejnery pro tříděný odpad - papír, plasty, sklo. Je zajištěn mobilní svoz nebezpečného odpadu a sběr kovového odpadu. V obci není zřízena žádná skládka.

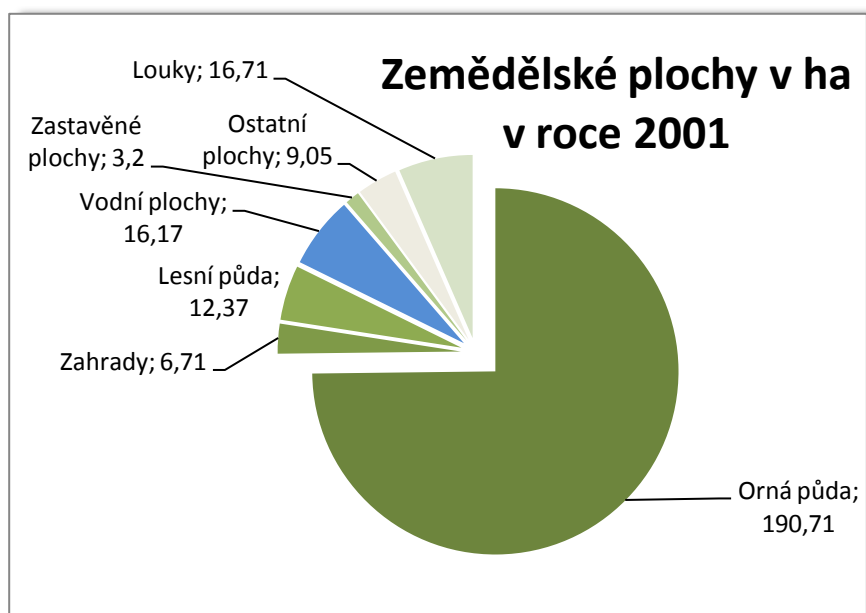
V obci je instalován rozhlas, který umožňuje poskytování aktuálních informací občanům.

2.6. Zemědělské plochy

Zemědělsky využívané pozemky obklopují zastavěné území Němčic ze západu, východu a jihu. Do okrajových částí zasahují lesní pozemky. Lesy plní funkci produkční a rekreační. V návaznosti na blízkou Kunětickou horu je celá oblast používána pro denní rekreaci obyvatel nejen pardubického regionu. V obci se nachází mnoho drobných bezejmenných vodotečí (melioračních svodnic).

Graf 3: Zemědělské plochy v ha v roce 2001

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&pro_1_154=572870&cislatab=MOS+ZV01

V roce 2001 byla orná půda největší plochou v okolí obce (celkem 190,71 ha). Postupem času se orná půda začala rozprodávat na stavební parcely pro nové obyvatele obce. Až teprve v roce 2008 začala velká výstavba nových rodinných domů. I přesto má orná půda stále největší plochu v obci v roce 2011 (a to celkem 185 ha).

Zastavěné plochy v roce 2001 byly 3,2 ha a v současné době je velikost zastavěných ploch 5 ha. Tedy vlivem suburbanizace neboli stěhování obyvatel z center měst do příměstských oblastí a venkova má přímý vliv na úbytku (zábor) orné a jiné půdy v obci.

Pro sledování změn zemědělské půdy z roku 2010 je vidět na grafu níže. Velikost orné půdy z roku 2001 se snížila o 1,71 ha oproti roku 2010. Naopak narostly zastavěné plochy a to o 0,8 ha do roku 2010.

Graf 4: Zemědělské plochy v ha v roce 2010 po výstavbě nových domů

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&pro_1_154=572870&cislotab=MOS+ZV01

3. Šetření spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a ostatními službami v obci němčice

Následující kapitola se zaměřuje na zjištění spokojenosti s životem obyvatel v obci Němčice a ostatními službami, které obec poskytuje. Bylo provedeno dotazníkové šetření v místě obce pro zjištění sociálního klima a jeho následné vyhodnocení jednotlivých dotazů, kteří respondenti zodpověděli.

3.1. Metodika dotazníkového šetření

Výzkumnou metodou bylo zvoleno vlastní dotazníkové šetření zkoumané suburbánní lokality. Tato metoda byla zvolena vzhledem k tomu, že statistiky dané lokality nemají téměř žádná data o sociálním klima nových i starých obyvatelích obce a proto bylo zvoleno dotazníkové šetření, kde se otázky zaměřují na spokojenost občanů s místním společenstvím a ostatními službami, která obec nabízí. Dotazník představuje efektivní techniku, při které je možné zahrnout vysoký počet respondentů při poměrně nízkých finančních a časových nárocích. Již vytvořený dotazník byl získán z publikace Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni. [23]

Dotazníkové šetření bylo prováděno v období červen - červenec roku 2012. Oslovení respondenti byli vybráni náhodně v různých částech obce. Všichni respondenti odpovídali na základě svého uvážení a svého názoru. Respondenti, kterých se šetření týkalo, byli starší 15 let. Výběr respondentů byl zcela náhodný, v různých dnech a časech. Největší koncentrace obyvatel ve dnech výzkumu byla na dětském hřišti a okolí tenisového hřiště, kde je v blízkosti místní hospůdka. Dotazník byl zcela anonymní.

Několik obyvatel nebylo ochotno podílet se na daném výzkumu a bylo celkem zpracováno 55 dotazníků, což je celkem 11 % z celkového počtu obyvatel obce Němčice. Všechny otázky byly sestaveny tak, aby bylo možné na všechny odpovědět (viz příloha 1). Celkem byly do dotazníku zahrnuty čtyři stěžejní a rozsáhlé otázky. Z tří existujících typů dotazníkových otázek byly aplikovány pouze otázky uzavřené. Do dotazníku byly využity otázky z indikátorů udržitelného rozvoje zaměřené na sociální klima. Na začátek a na konec dotazníku byly zařazeny jednoduché otázky, které nevyžadují velkou koncentraci.

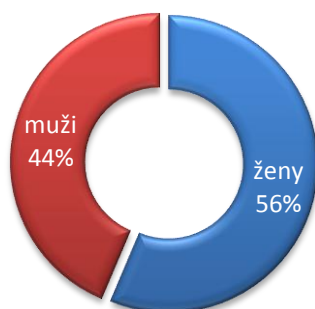
Závěrečné výsledky jsou uváděny v přehledné podobě grafů a tabulek tak, aby jednotlivá zjištění byla možná zohlednit a využít jako podklad a inspiraci orgánům obce při konkrétních opatřeních a rozhodnutích.

3.2. Vyhodnocení dotazníkového šetření

Podle údajů z českého statistického úřadu k datu 30. 11. 2011 v obci žije nyní 521 obyvatel. Počet mužů je 272 (52 %) a počet žen je 249 (48 %) v obci. V rámci dotazníkového šetření bylo zpracováno celkem 55 dotazníků. Poměr mezi ženami a muži je téměř vyrovnaný, tj. na dotazník odpovědělo celkem 31 žen (56 %) a 24 mužů (44 %).

Graf 5: Rozdělení respondentů podle pohlaví

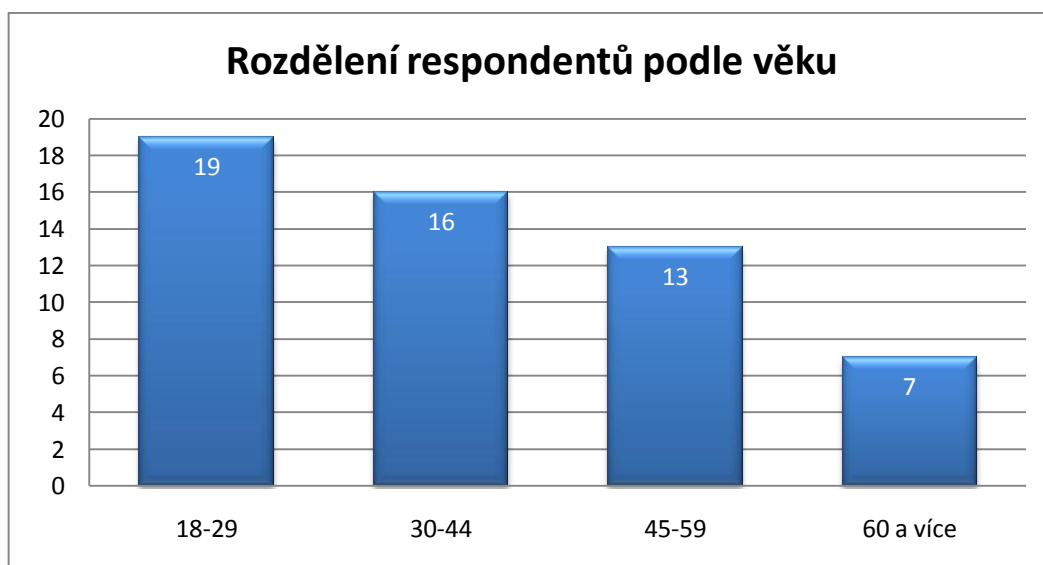
Rozdělení respondentů podle pohlaví

Zdroj: vlastní konstrukce na základě vlastních údajů

Nejvíce jsou v dotazníku zastoupeny věkové skupiny 18 - 29 let, od 30 - 44 let a od 45 - 59 let, které byly osloveny. Nejmenší skupina oslovených je ve věku 60 a více.

Graf 6: Rozdělení respondentů podle věku

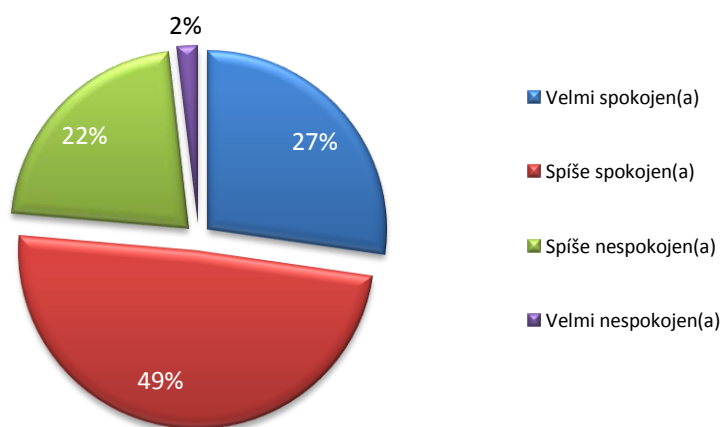

Zdroj: vlastní konstrukce na základě vlastních údajů

První otázka byla zaměřena na to, jak jsou obyvatelé spokojeni s obcí jako místem, kde žijí nebo pracují. Z odpovědí na úvodní otázku plyne, že většina respondentů je s životem v obci spíše spokojena. U žen je spokojenost s životem v obci výrazně lepší než u mužů (ženy 64 % a muži 29 %). V obci je patrné, že na straně občanů převažuje spíše spokojenost s životem v jejich obci, a to 49% ze všech dotazovaných. Jen malé procento obyvatel je s životem v obci velmi nespokojeno (2%). Celkové výsledky je vidět na následujících grafech.

Graf 7: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?

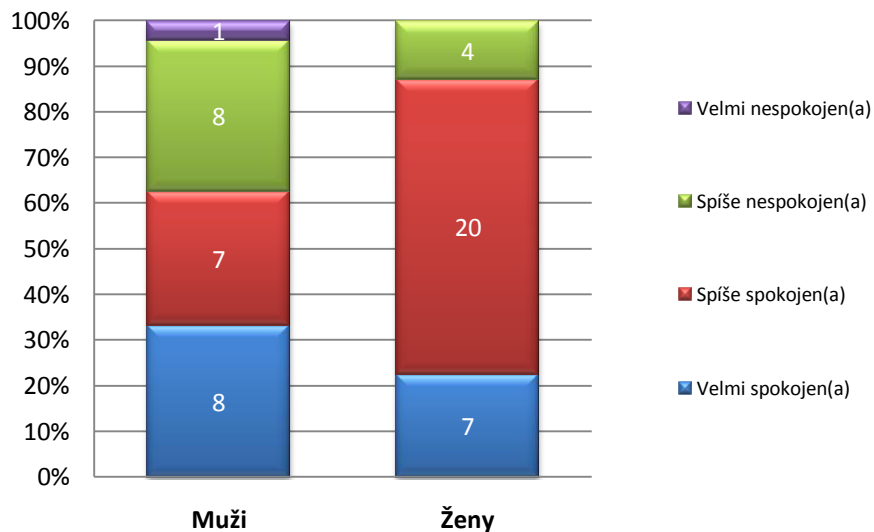
Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?

Zdroj: Vlastní konstrukce z dat dotazníkového šetření

Graf 8: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?

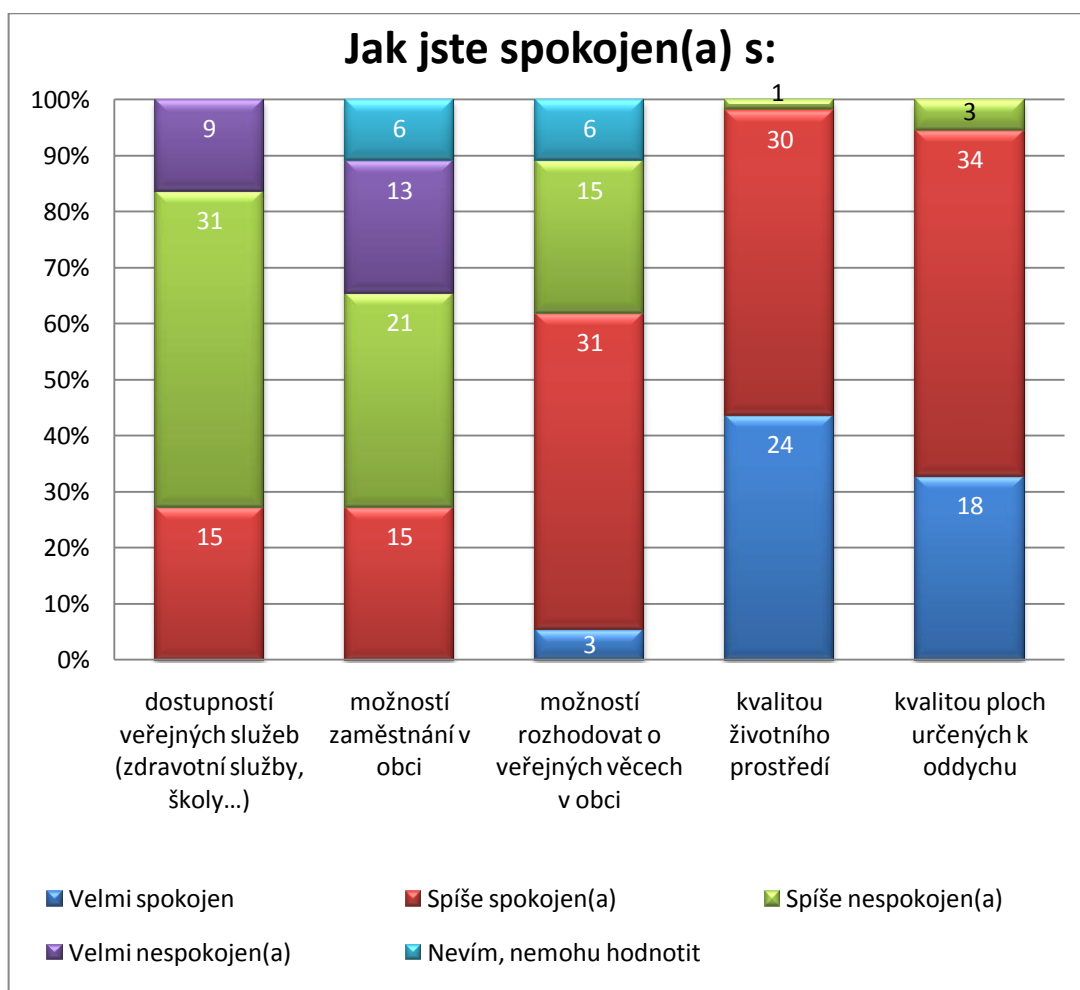
Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete?

Zdroj: Vlastní konstrukce z dat dotazníkového šetření

Tématem další otázky je, jak jsou obyvatelé spokojeni s různými oblastmi života a dostupností veřejných služeb v obci Němčice.

Graf 9: Jak jste spokojen(a) s následujícími oblastmi života

Zdroj: Vlastní konstrukce z dat dotazníkového šetření

Obyvatelé obce jsou spíše nespokojeni (57 %) s dostupností veřejných služeb, co se týče zdravotních služeb, škol, mateřských školek, pošty v obci atd., a to z toho důvodu, že dané veřejné služby v obci nejsou přítomny. Nejbližší zdravotní zařízení nebo nemocnice jsou vzdáleny 10 km v Pardubicích nebo 20 km v Hradci Králové.

Dostupnost a nabídka vzdělání v obci, neboli přítomnost mateřské školy a základní školy v případě této obce není. Základní a mateřské školy se dají navštívit v okolních vesnicích např. Dříteč, Sezemice, Ohrazenice – Pardubice, ale dostupnost dojíždění do těchto zařízení je dobrá. Přítomnost základních veřejných služeb v obci je shrnuta v níže uvedené tabulce.

Tabulka 5: Základní veřejné služby

Dostupnost a nabídka vzdělání mimo obec	Dobrá
Přítomnost MŠ a ZŠ v obci	Ne
Přítomnost České pošty v obci	Ne
Přítomnost Policie v obci	Ne
Přítomnost zdravotnického zařízení v obci	Ne

Zdroj: Konstrukce na základě vlastních dat

Obyvatelé obce musí za svojí práci denně dojíždět, ať svými přepravními prostředky nebo městskou hromadnou dopravou Pardubice, která do obce také zajíždí (autobus č. 16). Starousedlíkům by vyhovovala práce v obci, místo každodenního dojíždění do větších měst, proto je 38 % dotázaných spíše nespokojena s dostupností práce v obci. Toto procento dotázaných by ocenilo práci v místě svého bydliště. Celkem 27 % dotázaných obyvatel jsou spokojeni s každodenním dojížděním za prací a nepotřebují hledat práci v obci.

Jako v každé jiné obci probíhají volby do zastupitelstev a volby starosty nebo starostky, na kterém se podílejí občané obce. V zastupitelstvu obce pro volební období v roce 2010 je podíl žen a mužů velice vyvážený (zastoupení: muži 56 % a ženy 44 %). Většina obyvatel, tudíž 56 %, je spíše spokojena s možností rozhodovat a podílet se na plánování věcech veřejných v obci. Tedy z odpovědí z dotazníkového šetření existuje zájem nových obyvatel podílet se na dění kolem nich a aktivně se účastnit na řízení obce. Všeobecně nově příchozí mladí obyvatelé bývají často aktivní a vzdělaní lidé s cennými životními zkušenostmi a kontakty podle některých autorů mohou být právě v této oblasti velkým přínosem pro obec. Významným důvodem mohou být oproti starousedlíkům rozdílné názory na rozvoj obce.

Na otázku, která se týkala kvality životního prostředí v obci a v okolí, dotazovaní respondenti odpovídali velice kladně a jsou velice spokojeni s místem, kde bydlí i s jeho okolím. Jelikož jsou spokojeni s místem, kde žijí, je důležité právě i to prostředí ve kterém se pohybují, aby byli celkově spokojeni s životem v obci. Z průzkumu vyplývá, že 44 % je

velmi spokojeno s životním prostředím a 54 % je spíše spokojeno s životním prostředím obce.

Lidé mají určitou potřebu si vyjít na procházku, načerpat novou energii a nadýchat se čerstvého vzduchu a hlavně relaxovat. K tomu jsou velmi potřebné plochy určené k oddychu a relaxaci. Obyvatelé obce jsou spíše spokojeni s kvalitou a dostupností ploch v obci určených k oddychu a to 62 %. A celkem 33 % obyvatel je velmi spokojeno s kvalitou ploch určených k oddychu.

V následující tabulce jsou odpovědi respondentů na následujících 17 bodů týkajících se základních služeb (lékařská péče, pohotovost, sociální služby, Policie, MŠ, ZŠ, SŠ a učiliště, doprava do zaměstnání, doprava do školy pro děti, sportovní zařízení, kulturní zařízení, knihovna, činnost spolků, rekreační vyžití, zařízení k trávení volného času, prodejny se základním sortimentem, speciální prodejny, nabídka možností vzdělání, zajištění údržby a čistoty obce – činnost technických služeb).

Tabulka 6: Spokojenost občanů obce s dostupností základních služeb

	Nakolik jste spokojen s dostupností následujících služeb ve Vaší obci?	Absolutní počet odpovědí					% z celkového počtu respondentů				
		Velmi spokojen/a	Spíše spokojen/a	Spíše nespokojen/a	Velmi nespokojen/a	Nevím, nemohu	Velmi spokojen/a	Spíše spokojen/a	Spíše nespokojen/a	Velmi nespokojen/a	Nevím, nemohu hodnotit
1	Lékařská péče v obci	0	0	38	15	2	0,0%	0,0%	69,1%	27,3%	3,6%
2	Záchranná služba/pohotovost	0	0	40	11	4	0,0%	0,0%	72,7%	20,0%	7,3%
3	Sociální služby	0	2	33	14	6	0,0%	3,6%	60,0%	25,5%	10,9%
4	Policie	0	23	26	2	4	0,0%	41,8%	47,3%	3,6%	7,3%
5	MŠ	0	15	35	0	5	0,0%	27,3%	63,6%	0,0%	9,1%
6	ZŠ	0	19	19	10	7	0,0%	34,5%	34,5%	18,2%	12,7%
7	SŠ a učiliště	0	28	21	2	4	0,0%	50,9%	38,2%	3,6%	7,3%
8	Doprava do zaměstnání	15	21	17	1	1	27,3%	38,2%	30,9%	1,8%	1,8%
9	Doprava do školy pro děti	13	26	12	0	4	23,6%	47,3%	21,8%	0,0%	7,3%
10	Sportovní zařízení	31	23	0	0	1	56,4%	41,8%	0,0%	0,0%	1,8%
11	Kulturní zařízení	0	0	17	35	3	0,0%	0,0%	30,9%	63,6%	5,5%
12	Činnost spolků	8	32	6	0	9	14,5%	58,2%	10,9%	0,0%	16,4%
13	Rekreační vyžití	15	33	6	0	1	27,3%	60,0%	10,9%	0,0%	1,8%
14	Prodejny se základním sortimentem	0	0	4	50	1	0,0%	0,0%	7,3%	90,9%	1,8%
15	Speciální prodejny	0	0	6	47	2	0,0%	0,0%	10,9%	85,5%	3,6%
16	Možnost vzdělávání (kurzy)	0	0	12	40	3	0,0%	0,0%	21,8%	72,7%	5,5%

17	Údržba a čistota obce	23	23	9	0	0	41,8%	41,8%	16,4%	0,0%	0,0%
----	-----------------------	----	----	---	---	---	-------	-------	-------	------	------

Zdroj: Vlastní konstrukce na základě dotazníkového šetření

Vzhledem k tomu, že v obci není žádný doktor, jsou obyvatelé spíše nespokojeni s dostupností této služby a to na 69,1 %. Ani záchranná služba a pohotovost nemá v obci pevné stanoviště, avšak respondenti si na tuto služby nestěžují. Spíše nespokojených obyvatel, že v obci není tato služba, je 72,2%. Především starší občané nemají špatné zkušenosti s přivolanou záchrannou službou. Jeden respondent odpověděl, že při vážných případech je sanitka v obci cca za 10 minut z Pardubic a shledává tento čas velmi optimální. Stanice státních příslušníků policie v obci také není. Jak se dozvíme níže, obyvatelé shledávají obec za velmi bezpečnou (bez kriminality).

Vzdělávací instituce v obci nejsou a studenti musí každý den dojíždět. Dojíždění školáků a studentů do škol je méně nepříznivé, obyvatelé jsou spíše spokojeni s dojížděním a to celkem 47,3 %. Do suburbanizované obce se nejvíce stěhují mladé rodiny s dětmi nebo maminky na mateřské dovolené. Většina respondentů je nejvíce nespokojena s dostupností mateřské školy v obci, celkem 63,6 %. Každodenní dojížděčka do zaměstnání většině respondentů nevádí, naopak jsou velmi spokojeni 27,3 % a spíše spokojeni 38,2 %. Většina respondentů dojíždí do zaměstnání hromadnou dopravou nebo osobním automobilem.

Sportovní zařízení v obci je velmi oblíbené. Je zde nové dětské hřiště a dvě multifunkční hřiště. Odehrávají se zde pravidelné nohejbalové turnaje nebo kurzy lukostřelby. Většina obyvatel shledává sportovní zařízení jako velice prospěšné. Celkem 56,4 % obyvatel je velmi spokojeno s kvalitou a dostupností hřišť.

Žádné kulturní zařízení v obci není. Nenajdeme zde ani knihovnu, kino, galerii či divadlo apod. Více než polovina, čili 63,6 %, je velmi nespokojena, že v obci není žádná kulturní instituce. Ale naopak, jako skoro v každé menší obci se pořádají jak pro děti, tak pro dospělé různé kulturní akce. Nejvíce diskutovaly matky na mateřské dovolené o tomto tématu. Jsou velice rády, že se každý rok pro děti pořádají různé soutěže, hry, výlety atd. Seznam kulturních akcí pro rok 2012 bylo uvedeno již v tabulce výše.

S činnostmi spolků v obci jsou obyvatelé spíše spokojeni na 58,2 %. Například 16,4 % respondentů vůbec netuší, zda v obci nějaké spolky jsou, takže nemohou hodnotit.

V okolí celé obce je mnoho možností, kam vyrazit za rekreací. V blízkosti je mnoho lesů, turistických tras, cyklistických tras, hrad Kunětická hora a mnoho dalších možností. S možností rekreačního vyžití je 27,3 % respondentů velmi spokojeno a 60 % je spíše spokojena. Takže přes 80 % respondentů jsou spokojeni.

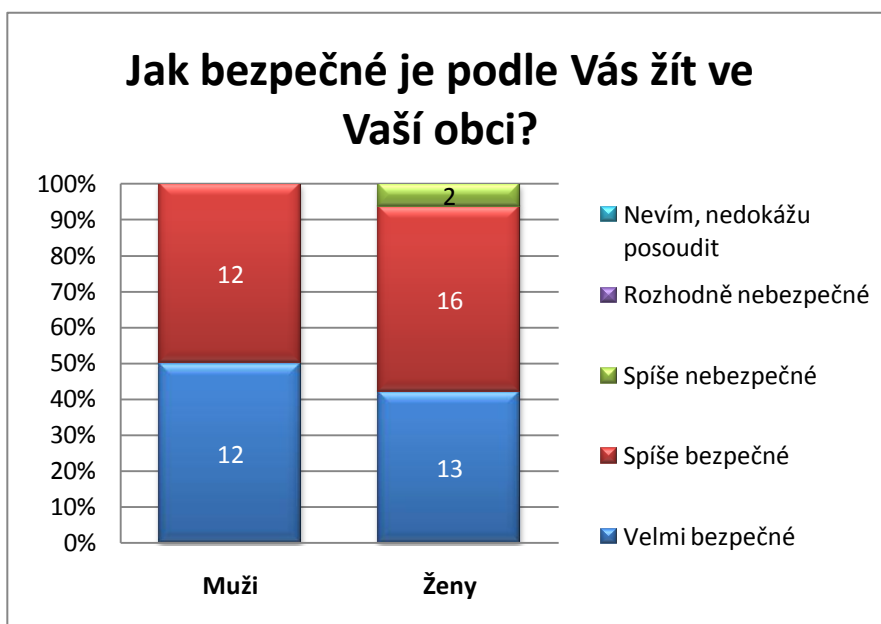
Naopak, kde obyvatelé strádají a častěji vyhledávají, je prodejna se základním sortimentem v obci. V obci tedy není žádný obchod se základními potravinami a žádné jiné typy speciálních prodejen (textil, sport apod.). Na základě této otázky, bylo zodpovězeno, že nejbližší možnost nákupu základních potravin je v blízké vesnici Ráby, cca 2 km od obce. Na základě průzkumu, kdyby se obyvatelé vydali na nákup pěšky, cesta by trvala přibližně 36 minut, což je velice nepohodlné a zdlouhavé na úkor vlastního volného času. A proto 90,9 % dotazovaných odpovědělo v dotazníku, že jsou velice nespokojeni s dostupností prodejny se základním sortimentem. Respondenti by byli rádi a uvítali by, kdyby byla přítomna aspoň malá prodejna se základními potravinami. Je tomu stejně při otázce s dostupností specializovaných prodejen (textil, sport atd.) v obci, kde také nejsou. Lidé jsou velmi nespokojeni na 85,5 %.

Navzdory tomu, že přímo v obci není žádná velká vzdělávací instituce, je tu jiná možnost rozvíjet svoje vzdělání. Nejde nejen o vzdělání pro studenty a školáky, ale i pro dospělé. V obci jsou dvě možnosti sebevzdělání a to výuka anglického jazyka s přípravou na Cambridžské zkoušky a doučování technických předmětů s přípravou na přijímací zkoušky středních odborných škol, kterou nabízejí místní obyvatelé.

Do obce jezdí každý měsíc technické služby. Respondenti jsou velmi spokojeni se zajištěním údržby a celkové čistoty obce (41,8 %). Je zde i možnost darovat onošené a nepotřebné šatstvo, které pomůže jiným. Je zde i možnost zpětného odběru elektrických svítidel včetně zářivek. Odběr je zajištěn v úředních hodinách na obecním úřadě. Dále je tu možnost při větším množství komunálního odpadu vlastní popelnice koupit jednorázový pytel určený ke svozu odpadu. V obci se také nachází kontejnery na tříděný odpad – papír, plast a sklo. Tři respondenti odpověděli, že mají i možnost ukládat dřevitý odpad (což jsou větve, křoviny, apod.) na vyznačené místo, kde se každoročně pálí čarodějnice. Každý rok je v obci přistaven kontejner na objemný směsný komunální odpad (odpad ze zeleně, textilie, nábytek, linolea, koberce a další.).

Poslední otázka dotazníkového šetření se týkala bezpečnosti občanů obce. Obecně kriminalita v okrese Pardubice je velice nízká podle údajů ze statistického úřadu a Policie ČR. Podle údajů ze statistik Policie ČR [34] za rok 2011 byla míra objasněnosti trestných činů 48,75 % v okrese Pardubice. V okrese se za téže rok stalo cca 5001 – 10 000 spáchaných trestných činů. Celková kriminalita za rok 2011 v okrese způsobila škody v rozmezí 100 001 – 300 000 Kč. V obci Němčice nebyly zaznamenány žádné závažné trestné činy ani jiné protizákonné akce. Bylo zaznamenáno pouze několik drobných trestních činů, jako jsou krádeže a vandalismus, ovšem žádné závažné trestné činy či jiné protizákonné akce nebyly dle respondentů a pana starosty učiněny. Z dotazníkového výzkumu vyplývá, že respondenti považují svojí obec za bezpečnou. Přesně polovina dotazovaných mužů je s bezpečností v obci velmi spokojeni a zbytek dotázaných mužů je spíše spokojeno. U žen je tento názor velice podobný. Celkem 42 % žen shledává obec jako velmi bezpečnou k životu a 52 % žen vnímá obec jako spíše bezpečnou. Pouze dvě dotázané ženy odpověděly, že obec je spíše nebezpečná.

Graf 10: Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vaší obci?

Zdroj: vlastní konstrukce ze získaných dat

4. Komparace spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a ostatními službami ve vybraných obcích

V této části práce budou porovnány dvě vybrané obce Němčice a Žernov. Obec Žernov byla pro porovnání vybrána z toho důvodu, že již v této obci proběhl výzkum týkající se spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a ostatními službami. Výzkum obce Žernov [31] byl proveden Ing. Martinem Maštálkou, Ph.D. a právě z jeho zpracované studie budou využita data pro komparaci. Kvalita sociálního klimatu v obcích bude zhodnocena z hlediska dostupnosti a kvality vzdělání, životních podmínek občana, pracovních podmínek a zhodnocení společenství jako takového. Nejprve začneme popisem obce Žernov.

4.1. Základní charakteristika obce Žernov

Obec Žernov se nachází v severovýchodních Čechách v okrese Náchod, v kraji Královéhradeckém. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je rovněž okresní město Náchod. Obec byla poprvé zmiňovaná v roce 1417. Vesnice vzdálená přibližně 10 km jihozápadně od Náchoda leží na kopci, který je omílán řekou Úpou. Na území této menší vesnice žije trvale 251 obyvatel k 1. 1. 2012 a rozlohou cca 4,7 km² (z toho orná půda zabírá 44 %) se řadí mezi malé obce. Žernov se dále dělí na dvě části, konkrétně to jsou Rýzmburk a Žernov. Obec je vzdálená přibližně 11 km od polských hranic.

Obrázek 11: Letecký pohled na obec Žernov

Zdroj: <http://mapy.cz/#x=16.056152&y=50.430802&z=14&l=15>

4.2. Obyvatelé obce Žernov a její vybavenost

Vývoj počtu obyvatel v obci Žernov se za posledních 20 let výrazně neměnil. Největší výkyv v počtu obyvatel byl v roce 1997, kdy žilo v obci nejméně obyvatel a to 109 obyvatel. Následující dva roky se počet obyvatel začal zvyšovat. Nedošlo k žádným výrazným migračním procesům. V meziročním srovnání od roku 1997 dochází k pozvolnému přírůstku počtu obyvatel.

Tabulka 7: Počet obyvatel obce Žernov 1991 - 2012

Rok	1991	1994	1997	1999	2001	2002	2003	2006	2007	2010	2012
Počet obyvatel	221	217	109	212	209	213	222	226	254	256	251

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ

Průměrný věk v obci Žernov v roce 2008 je 39,5 let a v roce 2003 je 38,3 let.

4.2.1. Občanská vybavenost

V obci Žernov nejsou žádné veřejné služby, co se týče zdravotních služeb, domy se zvláštním režimem, škol, mateřských školek, škol, pošty atd. Jelikož dané veřejné služby v obci nejsou přítomny, jsou obyvatelé s její dostupností nespokojeni. Nejbližší zdravotní zařízení nebo nemocnice jsou 11 km do Náchoda. V obci se nachází jeden spolek dobrovolných hasičů. Dále se zde pořádají různé kulturní akce a sportovní akce např. Závod horských kol – Žernovský Bajk. Obyvatelé mohou navštívit a vypůjčit si zde různé publikace v místní veřejné knihovně. Pro sportovní vyžití mohou obyvatelé využít dvou sportovních hřišť a Sokol, kde se nachází jedna velká tělocvična. I pro domácí mazlíčky se zde nachází kynologické centrum Rýzmburk, kde mohou obyvatelé se svými psi cvičit. Na místním obecním úřadu je v současné době starosta pan Mgr. Libor Mojžíš.

4.2.2. Technická vybavenost

V obci se nenachází veškerá potřebná technická vybavenost. V obci dodnes není dostupnost plynu. V celé obci je vybudovaná kanalizace, veřejný vodovod a je dostupná elektrická energie. Obec je napojena na oblastní vodovod Červený Kostelec. Telekomunikací je také pokryta celá obec. Dobrá přístupnost pevných linek. Svoz komunálního odpadu je v obci zajišťován. V obci jsou umístěny kontejnery pro třídění

odpad - papír, plasty, sklo. V obci je instalován rozhlas, který umožňuje poskytování aktuálních informací občanům.

4.2.3. Dopravní infrastruktura

Obec Žernov se nachází na silnici II/3049 spojující Českou Skalici a Červený Kostelec. Po této silnici vede i autobusové spojení do obce. Do obce vede taky spousta cyklistických stezek např. okruh Boženy Němcové 4018 nebo významný okruh číslo 4057. Žernov je členem turistické oblasti Kladské pomezí. Značným plusem pro cyklisty jsou cyklobusy, které jezdí pravidelně. Obcí nevede žádná železniční trať.

4.3. Dostupnost a kvalita vzdělání a služeb v obcích

V Žernově je dostupnost nejbližší základní školy a mateřské školy od obce 3 km. V obci Němčice je nejbližší základní škola a mateřská škola přibližně 1,5 km, tj. 2 min. osobním automobilem, proto je dostupnost základní školy a mateřské školy shledávána obyvateli jako výborná. Co se týká ostatních základních zařízení v obcích, jako jsou např. pošta, policie, zdravotní zařízení a jiné nejsou k dispozici ani v jedné z obcí a obyvatelé musejí za těmito službami dojíždět. V obci Žernov je umístěna knihovna, která obyvatelům v Němčicích chybí, a uvítali by jí v obci rádi. V současné době se o otevření knihovny v obci neuvažuje z důvodu chybějících prostorů na její umístění. Hřiště a jiné sportovní zařízení, kde se obyvatelé mohou odreagovat, se v obou obcích nachází. Stejným nedostatkem jako v obci Žernov trápí obyvatelé dostupnost obchodu se základními potravinami. V níže uvedené tabulce jsou shrnuty dostupnosti základních veřejných zařízení v obou obcích.

Tabulka 8: Dostupnost a přítomnost základních veřejných zařízení

Přítomnost zařízení v obci:	Němčice	Žernov
Dostupnost ZŠ, MŠ a SŠ	Výborná	Dobrá
MŠ, ZŠ a SŠ	Ne	Ne
Česká pošta	Ne	Ne
Policie	Ne	Ne
Zdravotnické zařízení a jiné služby	Ne	Ne
Sportovní zařízení	Ano	Ano

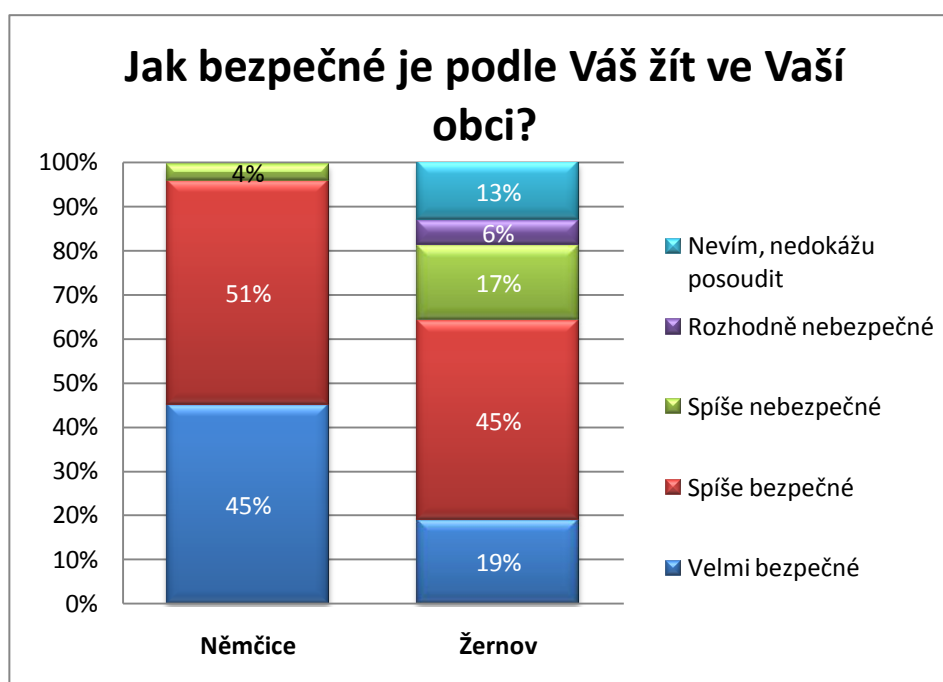
Knihovna	Ne	Ano
Sportovní zařízení	Ano	Ano
Prodejny se základním sortimentem	Ne	Ne

Zdroj: vlastní konstrukce ze získaných dat

4.4. Bezpečnost v obcích

Dle níže uvedeného grafu je na první pohled zřejmé, že respondenti z obce Němčice považují svojí obec za velmi bezpečnou oproti respondentům obce Žernov a to téměř o 26 %. Důvody proč vnímají respondenti obec Žernov za spíše nebezpečnou (17 %) nám nejsou známy.

Graf 11: Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vaší obci?

Zdroj: vlastní konstrukce ze získaných dat

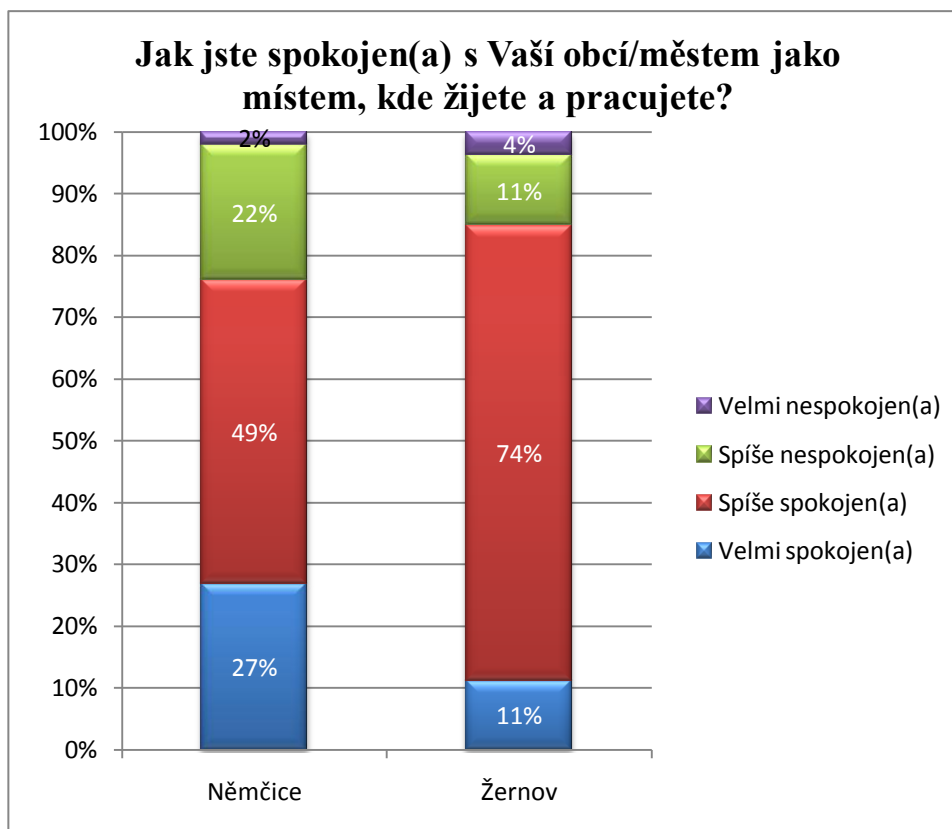
4.5. Spokojenost občanů a participace na věcech veřejných

Spokojenost občanů je ukazatel, který vyjadřuje míru spokojenosti s místem, kde žijí, jako jeden ze základních předpokladů sociální soudružnosti a stability společnosti. Míra spokojenosti v jednotlivých obcích je přiměřeně stejná. V obci Žernov je patrné, že

na straně občanů převažuje spíše spokojenost s životem v jejich obci (74%). Skoro 4 % dotázaných poukázvalo na drobné nedostatky v obci, které jim nevyhovují.

Graf 12: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete a pracujete?

Zdroj: vlastní konstrukce ze získaných dat

4.6. Nezaměstnanost v obcích

Registrovaná míra nezaměstnanosti v obci Žernov v jednotlivých letech je uvedena v následující tabulce společně s mírou nezaměstnanosti v obci Němčice. V obci Žernov je míra nezaměstnanosti velmi nízká oproti obci Němčice. V meziročním srovnání registrované míry nezaměstnanosti v obci Žernov lze říci, že má sestupnou tendenci. Od roku 2008 se míra nezaměstnanosti začala projevovat rostoucím způsobem. V obci Němčice je míra nezaměstnanosti velmi vysoká. V meziročním srovnání v obci Němčice je míra nezaměstnanosti kolísavá a největší nezaměstnanost byla zaznamenána v roce 2010.

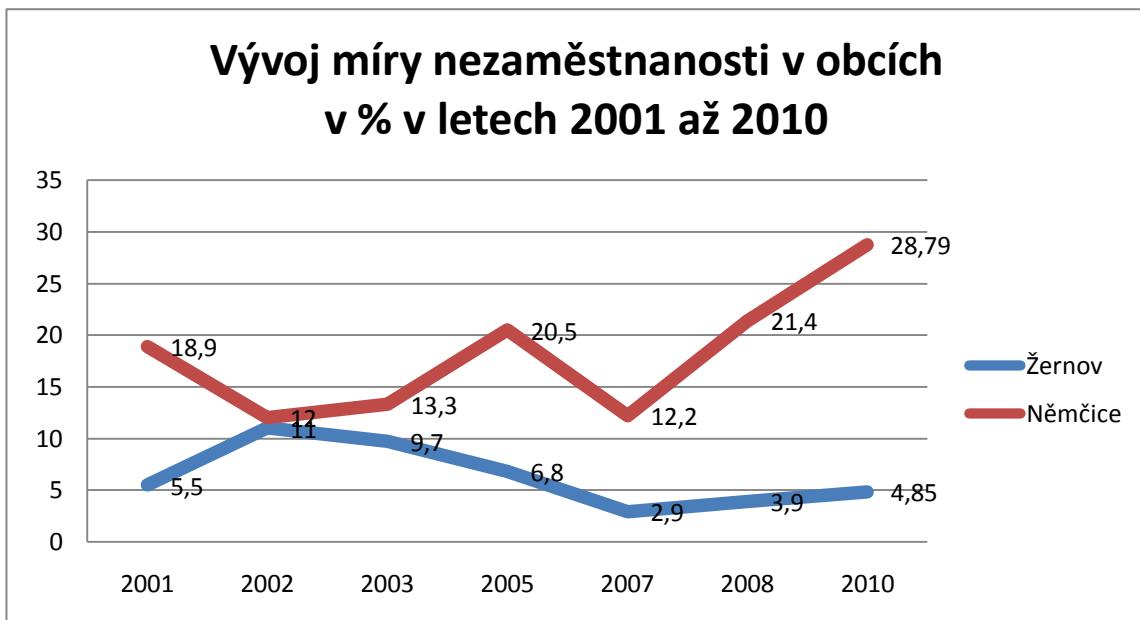
Tabulka 9: Míra nezaměstnanosti v obcích v % v letech 2001 - 2010

Procento nezaměstnaných v %	2001	2002	2003	2005	2007	2008	2010
Žernov	5,50	11,00	9,70	6,80	2,90	3,90	4,85
Němčice	18,9	12,00	13,3	20,5	12,2	21,4	28,79

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ

Graf ukazuje, jak v obci Němčice míra nezaměstnanosti od roku 2007 (12,2 %) stále roste a obec nenabízí obyvatelům obce žádné pracovní příležitosti. Občané shání pracovní místa v okolí svého bydliště nebo ve větším krajských městech. V našem případě se jedná o města Hradec Králové a Pardubice, která se v současné době potýkají s vysokou nezaměstnaností. Jak bylo již řečeno, obec Žernov má sestupnou tendenci míry nezaměstnanosti a z grafu je zřejmé, že nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2002 a to 11 % a od tohoto roku se pouze výrazně snižuje. Největší rozdíl míry nezaměstnanosti obce Němčice oproti obci Žernov je 23,94 % v roce 2010.

Graf 13: Vývoj míry nezaměstnanosti v obcích v % v letech 2001 až 2010

Zdroj: vlastní konstrukce z dat ČSÚ

Závěr

Suburbanizace je v dnešní době rozvíjející se proces, který se týká malých obcí v zázemí větších měst. V zásadě má suburbanizace dvě základní podoby – komerční a rezidenční. Rezidenční podoba se vyznačuje výstavbou nového bydlení v předměstských lokalitách a tzv. „za městem“ a je předmětem provedené analýzy, která má za cíl identifikovat a analyzovat změny socioekonomického klimatu obcí ve vztahu k probíhajícím suburbanizačním procesům.

Suburbanizace způsobuje odliv obyvatel především střední vrstvy z center měst na jejich periferie, což s sebou nese i sociální problémy a společenské vyloučení lidí žijících na předměstí. Teoretické dopady suburbanizace mluví o negativním působení na území. S rozprostírající se zástavbou na úkor zemědělské půdy se mimo jiného zhoršuje kvalita životního prostředí, dopravní zatížení města a rostou náklady na inženýrské sítě. Některé formy suburbanizace jsou méně šetrné vůči životnímu prostředí, vyvolávají vyšší ekonomické náklady a přinášejí neblahé sociální důsledky do obce.

Suburbanizace je jedním z procesů, která výrazně ovlivňuje sociální prostředí obce. Hlavními nositeli změn jsou nově příchozí obyvatelé. Většina lidí se stěhuje z několika důvodů, a však nejčastější z nich jsou nevyhovující prostředí, které se v centru města vytvářejí např. nebezpečí, kriminalita, životní prostředí, a také jakási touha „ mít vlastní dům se zahradou a bazénem“. Se suburbanizací jsou spojeny jednak pozitivní důsledky, ale i negativní důsledky.

Cílem práce byla **identifikace a analýza změn socioekonomického prostředí obcí ve vztahu k probíhajícím suburbanizačním procesům**. Pro tuto analýzu bylo nutné nejprve definovat základní pojmy, jako jsou suburbanizace, typy suburbanizace, faktory a příčiny suburbanizace a vymezení sociálních důsledků vlivem suburbanizace. **Dílním cílem bylo na příkladu vybrané obce v suburbánním zázemí města Pardubice vyhodnotit sociální klima obce s ohledem na změny způsobené suburbanizačním procesům**. Postupně se práce zaměřuje konkrétně na obec Němčice, kde proběhly velké změny ve využití území na základě rostoucí suburbanizace.

Byla nastíněna základní charakteristika obce Němčice, zejména pak její občanská vybavenost, dopravní infrastruktura, technická vybavenost atd. Tato charakteristika byla podkladem pro následující analýzu sociálního klimatu v obci. Na základě údajů získaných z Českého statistického úřadu, průzkumu současného stavu lokality a z dotazníkového šetření lze stanovit následující závěry.

Jak už bylo zmíněno výše, v obci Němčice byla prokázána velmi silná a rostoucí suburbanizace. Největší nárůst obyvatel byl v roce 2008, kdy v obci žilo 409 obyvatel oproti loňskému roku 2007, kde žilo 192 obyvatel. Naopak s porovnáním s obcí Žernov, kde nebyla zaznamenána silná suburbanizace a tedy ani výrazný růst počtu obyvatel. V obci Němčice došlo k velkému populačnímu růstu obce vlivem suburbanizace.

Rok	2001	2002	2003	2006	2007	2010
Žernov	209	213	222	226	254	256
Němčice	131	131	150	180	192	513

Všem respondentům byla dána možnost vyjádřit vlastní názor na danou věc. Změny v sociálním prostředí v obci má své klady a zápory. Jako hlavní klad lze uvést samotný příchod mladších a bohatších obyvatel. Tento fakt nevyvrací stereotypní představu o tom, že do zázemí obce Němčic se stěhují převážně mladé rodiny. Z průzkumu je vidět, že v obci bydlí pouze 39 obyvatel starších 60 let. V obci existují bezkonfliktní a bezproblémové vztahy mezi novousedlíky a starousedlíky. To, že obec pořádá různé kulturní akce pro všechny občany, přispívá tomu, že noví občané nemají potřebu cítit se izolovaně.

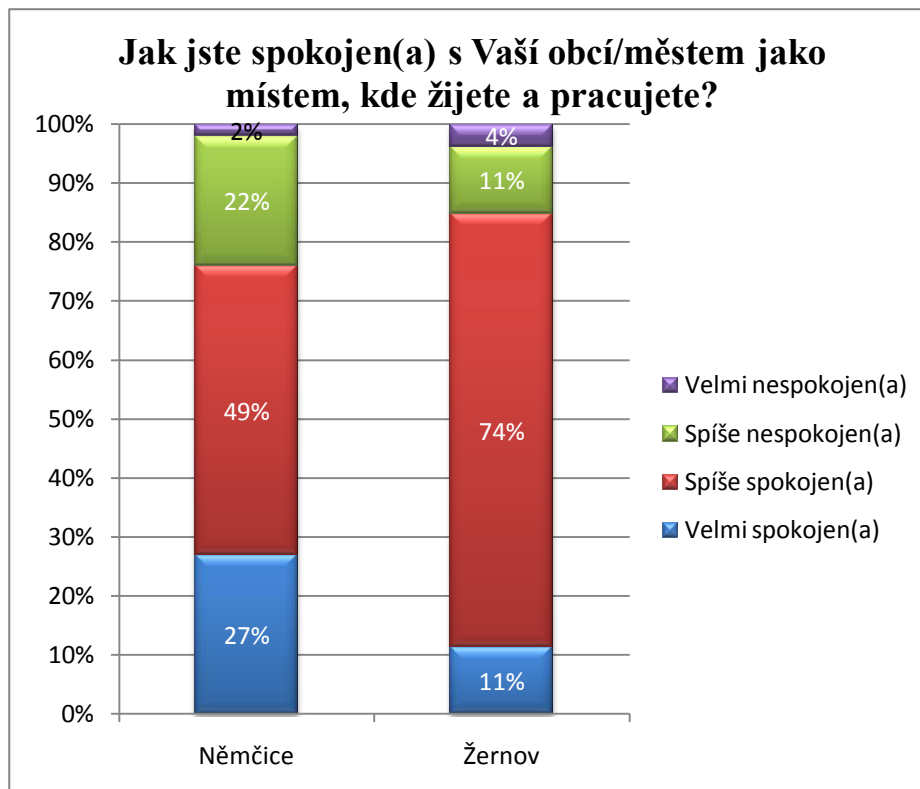
Mladí lidé se často zapojují do politické participace v obci a tím pádem obec roste a rozvíjí se. Většina respondentů, tedy 56 %, je spíše spokojena s možností rozhodovat a podílet se na plánování věcech veřejných v obci. Tedy z odpovědí z dotazníkového šetření existuje zájem nových obyvatel podílet se na dění kolem nich a aktivně se účastnit na řízení obce. Byly vystavěny nové chodníky pro chodce, pro lepší bezpečí při pohybu po obci. Zlepšila se technická vybavenost obce a dopravní infrastruktura na základě dopadů suburbanizace na obec.

Na základě průzkumu má obec vynikající dopravní polohu mezi dvěma krajskými městy – Pardubicemi a Hradcem Králové. Obec Němčice není z geografického hlediska příliš vzdálená od těchto krajských měst. Co se týče dopravy obyvatel do zaměstnání, škol a jiných aktivit osobními automobily, velmi roste intenzita dopravy. Tím pádem se i více v obci znečišťuje ovzduší a místní komunikace je více zatěžována. A proto musí obec do budoucna počítat s místními opravami těchto komunikací, protože se předpokládá do budoucna nárůst intenzity dopravy.

Může docházet k rizikům konfliktů mezi původními a novými rezidenty díky odlišnému sociálnímu statusu a životního stylu. Z výpovědí některých dotazovaných respondentů, bylo zřejmé, že jsou v obci mezi obyvateli bezproblémové vztahy. Nepřihlašování trvalého bydliště novými rezidenty způsobují občané celé obci negativní dopad a to tím, že obec nedostává peníze do rozpočtu. Původní a starý obyvatelé nemají v nových suburbiích velké možnosti míst setkávání, v obci je pouze jedna malá hospůdka a jedno dětské hřiště a multifunkční hřiště. Naopak obec pořádá kulturní akce, jak pro dospělé tak pro děti, kde je prostor pro setkávání původních a nových rezidentů.

I přesto, že v obci Němčice došlo k výrazným suburbanizačním procesům, jako je zábor půdy, výstavby nových domů, komunikací, chodníků, veřejného osvětlení, lze říci, že občané jsou spokojeni s životem v jejich obci. Občané této obce jsou spíše spokojeni s dostupností některých veřejných služeb, i přesto, že v obci chybí např. knihovna, obchod s potravinami a jiné speciální prodejny. Přímou v obci chybí i přítomnost mateřských a základních škol o kterých se do budoucna neuvažuje, i přesto, že se v obci nachází 110 dětí mladších 15-ti let. Dnes již každá rodina vlastní alespoň jeden osobní automobil, kterým se musí každodenně přemísťovat a je velkou součástí každé rodiny, aby mohla fungovat ve všech směrech svého života.

V další části práce byly zjištěné informace porovnány s obcí Žernov z hlediska míry spokojenosti obyvatel s místním společenstvím a s životem v obci a ostatními službami a s jejich dostupností. V obou obcích se obyvatelé cítí velmi bezpečně, oproti životu v centrech velkých měst, kde se projevuje vyšší kriminalita než na malých obcích. Také míra spokojenosti v jednotlivých obcích je dobrá a přiměřeně stejná. Což přináší obyvatelům oběma obcím velká pozitiva v životě.

Co se týká se spokojenosti základních zařízení v obcích, jako jsou např. pošta, prodejna se základním sortimentem, policie, zdravotní zařízení a jiné nejsou k dispozici ani v jedné z obcí a obyvatelé musejí za těmito službami dojíždět. Ani v jedné obci se o výstavbě základních škol do budoucna, alespoň prvního stupně, neuvažuje. A to na základě toho, že dostupnost základních, středních i mateřských škol jsou velmi dobrá. V obci Žernov je umístěna knihovna, která obyvatelům v Němčicích chybí, a uvítali by jí v obci rádi. V současné době se o otevření knihovny v obci neuvažuje z důvodu chybějících prostorů na její umístění. Hřiště a jiné sportovní zařízení, kde se obyvatelé mohou odreagovat, se v obou obcích nachází.

Závěrem dle provedeného dotazníkového šetření v obcích můžeme konstatovat, že i přes užší spektrum sportovního, vzdělávacího a jiného vyžití než je v jiných obcích převažuje spíše spokojenost občanů s životem v jejich obcích. Pouze pár respondentů poukazovalo na drobné nedostatky. Míra spokojenosti s kvalitou života se přirozeně liší podle věku respondentů.

Dle mého názoru přinesla práce nové poznatky o důležitém procesu, který ovlivňuje zázemí měst. Zjištěné informace popírají negativní pohledy na sociální prostředí suburbánních lokalit. Proces suburbanizace splnila všem respondentům i ostatním občanům obce Němčice sen o vlastním domě se zahrádkou a bazénem. Zlepšilo se životní

prostředí obyvatel, zlepšil se pocit bezpečí obyvatel oproti kriminalitě a násilí ve velkých městech. Obec roste a vyvíjí se k lepšímu životu obyvatel.

Seznam použité literatury

- [1] BAŠE, M. a V. CÍLEK. *Suburbanizace pražského okolí: dopady na sociální prostředí a krajinu*. 2005. vyd. Praha, 2005.
- [2] BERG, L. van den, DREWET, R., KLAASEN, L.H., ROSSI, A., VIJVERBERG, C.H.T. (1982): *A Study of Growth and Decline. Urban Europe*, 1. Pergamon Press, Oxford.
- [3] HAMPL, M. 1996. *Teorie geografické společnosti*. In: Hampl, M. a kol., *Geografická organizace společnosti a informační procesy v České republice*. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. 1996. 24-27 s.
- [4] HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: Otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů*. 1. vyd. Brno: Era, 2005. ISBN 80-7366-028-8.
- [5] JOHNSTON, R.J., GREGORY, D., PRATT, G., WATTS, M., eds. (2000): *The Dictionary of Human Geography*, fourth edition, Blackwell Publishers, Oxford.
- [6] MACEŠKOVÁ, M; OUŘEDNÍČEK, M. *Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí*. In *Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí*. *Obec a finance*, r. 13, č. 1 [online]. 2008. [cit. 2012-05-09]. Dostupné z WWW: <http://www.suburbanizace.cz/analyzy_01_dopad_prijmy.htm>.
- [7] MANSFELDOVÁ, Alena. *Suburbanizace – urban sprawl*. 2005. vyd. Praha. Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/39704/1/kucerao_socialniatechnicka_%C5%A0T_2010.pdf
- [8] MAIER, K. *Právní nástroje a reálné možnosti ovlivnit suburbanizaci*. in Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 187s.
- [9] MUSIL, J.: *Urbanizace Českých zemí a socialismus*. In: Horská, P., Maur, E., Musil, J.: *Zrod velkoměsta. Urbanizace Českých zemí a Evropa*. Paseka. Praha 2002. Litomyšl, s. 237-297.
- [10] MUSIL, J.: *Urbanizace*. In: *Velký sociologický slovník*. 2. svazek, P-Z, Karolinum, Praha 1996.
- [11] NOVÁK J., *ČASOPROSTOROVÁ MOBILITA OBYVATEL A STRUKTUROVANÉ PROSTŘEDÍ METROPOLITNÍ OBLASTI*, Univerzita Karlova 2004.
- [12] OLBRICHOVÁ, Alice. *Sprawl aneb Stavební mor.: Ekonom 2000, č.45, s.12-14*. 2000. vyd. Praha.

- [13] OLIVER, J. *Democracy in Suburbia*. Princenton: Princenton University Press. [online]. 2001. vyd. [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/e88e472dbbe36d1bb0e40baed8e7459face0df1c_189_26syko16.pdf
- [14] OUŘEDNÍČEK, M. *Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu*. in Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 40 s.
- [15] PTÁČEK, P. *Suburbanizace v USA a v Německu: zdroj inspirace i poučení*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 79 s. ISBN 80-90-19149-5.
- [16] PUTMAN, R. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. [online]. New York: Simon and Schuster., 2000 [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/e88e472dbbe36d1bb0e40baed8e7459face0df1c_189_26syko16.pdf
- [17] SEDLÁKOVÁ, A., MATLOVIČ, R.: *Suburbanizácia – transformačný proces priestorovej organizácie postkomunistických miest (empirický príklad Prešova)*. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis, Prírodné vedy, XLII., Folia Geographica 7*, PU Prešov, 2004, s. 75 – 103.
- [18] SÝKORA, L. *Suburbanizace a její důsledky: výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost*. in Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. 10-11 s.
- [19] SÝKORA, L. 2001. „Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace“. Pp. 127–166 in Hampl, M. et al., *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.
- [20] SÝKORA, L.: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. vyd. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.
- [21] ŠILHÁNKOVÁ, V. a kol. *Suburbanizace - hrozba fungování malých měst, Civitas per Populi*, Hradec Králové 2007, str. 234, ISBN 978-80-903813-3-9
- [22] ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. 26 s.
- [23] ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni: Návod na zpracování případových studií*. 2010. vyd. s. 82. ISBN 978-80-904671-3-2.

- [24] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Urbanismus a územní plánování*. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 126. ISBN 978-80-7395-310-2.
- [25] TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2010. vyd. [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>
- [26] TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého.
- [27] TOUŠEK, Václav; KUNC, Josef; VYSTOUPIL, Jiří a kolektiv. *Ekonomická a sociální geografie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4. S. 124-125.*
- [28] VÁVROVÁ, H., Suburbanizace – příležitost nebo hrozba pro malé obce, diplomové práce, Univerzita Pardubice
- [29] Walker, R. A. 1981. „A Theory of Suburbanization: Capitalism and the Constitution of Urban Space in the United States“. Pp. 383–429 in Dear, M., A. J. Scott (eds.), *Urbanization and Urban Planning in Capitalist Society*. London, New York: Methuen.

Použité internetové zdroje

- [30] časopis Veřejná správa č. 4/2008
<http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>
- [31] MAŠTÁLKA, M. Civitas Per Populi: Případová studie - obec Žernov. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: <http://www.civitas-group.cz/vyzkum/>
- [32] Obec Němčice: Obyvatelstvo. [online]. [cit. 2012-6-26]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=574708#obyvatelstvo>
- [33] Obec Žernov: Obyvatelstvo. [online]. [cit. 2012-6-26]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=572870#obyvatelstvo>
- [34] Policie ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2011 v mapách. [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011-v-mapach.aspx>
- [35] Satelitní městečka: Suburbanizace. [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: http://www.suburbanizace.cz/05_teorie_satelitni_mestecka.htm
- [36] Suburbanizace. [online]. [cit. 2012-07-12]. Dostupné z: http://www.herber.webz.cz/www_slovakia/case_studies/suburbanizace.html

- [37] Sociální faktory: Suburbanizace. [online]. [cit. 2012-05-22]. Dostupné z: http://people.fsv.cvut.cz/~k127/K_O/UUPS/suburbanizace.pdf
- [38] Suburbanizace. [online]. [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: http://people.fsv.cvut.cz/~k127/K_O/UUPS/suburbanizace.pdf
- [39] Urban Sprawl. [online]. [cit. 2012-06-10]. Dostupné z: http://www.suburbanizace.cz/04_teorie_urban_sprawl.htm
- [40] Urbanizace. [online]. 2011. vyd. [cit. 2012-09-17]. Dostupné z: <http://www.multimediaexpo.cz/wiki/Urbanizace>
- [41] Územní plán: Němčice. REGIO,s.r.o. [online]. 2007. vyd. [cit. 2012-09-01]. Dostupné z: <http://www.obecnemcice.cz/index.php?nid=1073&lid=cs&oid=1737933>

Přílohy

PŘÍLOHA Č. 1: DOTAZNÍK

Dotazníkové šetření sociálního prostředí a spokojenosti občanů s dostupností veřejných služeb v obci Němčice

1. Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí/městem jako místem, kde žijete a pracujete?

(odpověď запиšte)

1. Velmi spokojen(a)
2. Spíše spokojen(a)
3. Spíše nespokojen(a)
4. Velmi nespokojen(a)

2. Jak jste celkově spokojen(a) s následujícími oblastmi života?

(Odpověď запиšte k jednotlivým bodům otázky)

1. Velmi spokojen(a)
  2. Spíše spokojen(a)
  3. Spíše nespokojen(a)
  4. Velmi nespokojen(a)
  5. Nevím, nemohu hodnotit
1. S dostupností základních veřejných služeb (zdravotní služby, sociální služby, školy, veřejná doprava atd.)
  2. S možnostmi zaměstnání ve Vaší obci.
  3. S možnostmi účastnit se místního plánování a rozhodování o veřejných věcech, veřejných setkání, besed občanů se zástupci obce apod.
  4. S kvalitou okolního životního prostředí
  5. S kvalitou veřejných ploch určených k oddychu

3. Nakolik jste spokojen(a) s dostupností následujících služeb ve Vaší obci?

(odpověď запиšte k jednotlivým bodům otázky)

1. Velmi spokojen(a)
2. Spíše spokojen(a)
3. Spíše nespokojen(a)
4. Velmi nespokojen(a)
5. Nevím, nemohu hodnotit

1. Dostupnost lékařské péče
2. Záchraná služba/pohotovost
3. Sociální služby (domov důchodců, pečovatelská služba apod.)
4. Policie.
5. Mateřské školky.
6. Základní školy.
7. Střední školy nebo učiliště.
8. Doprava do zaměstnání.
9. Doprava do školy pro děti.
10. Sportovní zařízení (hřiště apod.)
11. Kulturní zařízení (kino, divadlo apod.), knihovna.
12. Činnost spolků (hasičů apod.)
13. Rekreační vyžití, zařízení k trávení volného času.
14. Prodejny se základním sortimentem (potravin y a ostatní sortiment).
15. Speciální prodejny (textil, sport)
16. Nabídka možností vzdělávání (kurzy).
17. Zajištění údržby a čistoty obce – činnost technických služeb.

4. Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vaší obci?

1. Velmi bezpečné
2. Spíše bezpečné
3. Spíše nebezpečné
4. Rozhodně nebezpečné
5. Nevím, nedokážu říci

Věk

1. 18 – 29 let
2. 30 – 44 let
3. 45 – 59 let
4. 60 let a více

Pohlaví

1. Muž
2. Žena

Příloha č. 2: Linková doprava ze směrů Pardubice a Hradce Králové

IREDO 601 Pardubice-Dřiteč-Borek-Vysoká n.L.-Hradec Králové

Platí od 10.6.2012 do 8.12.2012

Připravu zajišťuje : Veolia Transport Východní Čechy a.s., provozní oblast Hradec Králové, Koutníčkova 272, tel.495 216 074, fax 495 216 074 (spoj. 1-4)
 Veolia Transport Východní Čechy a.s., provozní oblast Chrudim, Na Ostrově 177, tel.469 638 625, fax 469 638 625 (spoj. 5-8), Dopravní podnik města Pardubic a.s., (spoj. 9-46)
 CAR - TOUR spol. s r.o., Pohřebáčka 23, 533 45 Opatovice n.L., tel.466 941 129, fax 466 941 129 (spoj. 47-72)

ZONA	km	Td	47	49	9	11	13	15	7	53	55	17	19	21	57	1	23	25							
P600	0	0	0	0	1	od	Pardubice, aut.nádr.	4:25	5:25	5:33	5:51	6:00	6:30	6:34	6:42	7:01	7:29	7:39	8:33	8:41	10:21	10:25	11:25	12:25	13:11
P600	1	0	0	1	1	2	Pardubice, Masarykovo nám.	4:28	5:28	5:36	5:54	6:03	6:33	6:37	6:45	7:04	7:32	7:42	8:36	8:44	10:24	10:28	11:28	12:28	13:14
P600	2	2	2	2	3	3	Pardubice, Polabiny, Hradecká	4:31	5:31	5:39	5:57	6:06	6:36	6:40	6:48	7:07	7:35	7:45	8:39	8:47	10:27	10:31	11:31	12:31	13:17
P600	3	4	4	3	4	4	Pardubice, Poděbradská	4:34	5:34	5:42	6:00	6:09	6:39	6:43	6:51	7:10	7:38	7:48	8:42	8:50	10:29	10:33	11:33	12:33	13:19
P600	4	4	4	5	5	5	Pardubice, Ohrazení, škola	4:37	5:37	5:45	6:03	6:12	6:42	6:46	6:54	7:13	7:41	7:51	8:45	8:53	10:32	10:36	11:36	12:36	13:22
P685	5	5	6	5	6	6	Staré Hradiště, Na Hledíku	4:40	5:40	5:48	6:06	6:15	6:45	6:49	6:57	7:16	7:44	7:54	8:48	8:56	10:35	10:39	11:39	12:39	13:25
P685	6	6	7	6	7	7	Staré Hradiště, ObU	4:43	5:43	5:51	6:09	6:18	6:48	6:52	7:00	7:19	7:47	7:57	8:51	8:59	10:38	10:42	11:42	12:42	13:28
P600	3	4	4	3	4	8	Staré Hradiště, Fáblovka	4:32	5:32	5:40	6:01	6:10	6:40	6:44	6:52	7:11	7:39	7:49	8:43	8:51	10:30	10:34	11:34	12:34	13:20
P685	4	4	5	4	5	9	Staré Hradiště, host.	4:35	5:35	5:43	6:04	6:13	6:43	6:47	6:55	7:14	7:42	7:52	8:46	8:54	10:33	10:37	11:37	12:37	13:23
P685	5	5	6	5	6	10	Staré Hradiště, Páisek	4:38	5:38	5:46	6:07	6:16	6:46	6:50	6:58	7:17	7:45	7:55	8:49	8:57	10:36	10:40	11:40	12:40	13:26
P685	6	6	7	6	7	11	Staré Hradiště, Brozany	4:41	5:41	5:49	6:10	6:19	6:49	6:53	7:01	7:20	7:48	7:58	8:52	9:00	10:39	10:43	11:43	12:43	13:29
P684	7	7	7	7	8	12	Ráby, kříž.	4:37	5:37	5:45	6:06	6:15	6:45	6:49	6:57	7:16	7:44	7:54	8:48	8:56	10:37	10:41	11:41	12:41	13:27
P684	9	9	10	10	13	13	Kunětice	4:39	5:39	5:47	6:08	6:17	6:47	6:51	6:59	7:18	7:46	7:56	8:50	8:58	10:39	10:43	11:43	12:43	13:29
P684	11	11	12	11	14	14	Ráby, prodejna	4:42	5:42	5:50	6:11	6:20	6:50	6:54	7:02	7:21	7:49	7:59	8:53	9:01	10:42	10:46	11:46	12:46	13:32
P684	12	12	13	12	15	15	Ráby, Perníková chaloupka	4:45	5:45	5:53	6:14	6:23	6:53	6:57	7:05	7:24	7:52	8:02	8:56	9:04	10:45	10:49	11:49	12:49	13:35
P684	13	13	14	13	16	16	Ráby, Kunětická hora	4:48	5:48	5:56	6:17	6:26	6:56	7:00	7:08	7:27	7:55	8:05	8:99	10:50	10:54	11:54	12:54	13:40	
P684	14	14	15	14	17	17	Němčice, chaloupky	4:51	5:51	5:59	6:20	6:29	6:59	7:03	7:11	7:30	7:58	8:08	9:02	10:51	10:55	11:55	12:55	13:41	
P684	15	15	16	15	18	18	Němčice	4:54	5:54	6:02	6:23	6:32	7:02	7:06	7:14	7:33	8:01	8:11	9:05	10:54	10:58	11:58	12:58	13:44	
P695	15	11	12	11	16	19	Dřiteč	4:47	5:47	5:55	6:16	6:25	6:55	7:04	7:13	7:32	8:00	8:10	9:04	10:53	10:57	11:57	12:57	13:43	
P695	17	13	18	20	od	Bukovina n.L.	4:48	5:48	5:56	6:17	6:26	6:56	7:05	7:14	7:33	8:01	8:11	9:05	10:54	10:58	11:58	12:58	13:44		
P695	18	14	19	21	od	Borek, odb.	4:51	5:51	5:59	6:20	6:29	6:59	7:08	7:17	7:36	8:04	8:14	9:08	10:57	11:01	12:01	13:01	13:47		
P696	20	16	21	22	od	Borek	4:54	5:54	6:02	6:23	6:32	7:02	7:11	7:30	7:99	8:08	9:02	10:51	10:55	11:55	12:55	13:41			
P695	22	18	23	23	od	Borek, odb.	4:58	5:58	6:06	6:27	6:36	7:06	7:15	7:34	7:33	8:03	8:09	9:03	10:52	10:56	11:56	12:56	13:42		
H101	26	22	27	24	od	Vysoká n.L., točna	5:02	6:02	6:10	6:31	6:40	7:10	7:19	7:38	7:37	8:07	8:13	9:07	10:56	11:00	12:00	13:00			
H101	27	23	28	25	od	Vysoká n.L., host.	5:04	6:04	6:12	6:33	6:42	7:12	7:21	7:40	7:39	8:09	8:15	9:09	10:58	11:02	12:02	13:02			
H100	30	26	31	26	od	Hradec Králové, Podzámčí	5:07	6:07	6:15	6:36	6:45	7:15	7:24	7:43	7:42	8:12	8:18	9:12	11:01	11:05	12:05	13:05			
H100	31	27	32	27	od	Hradec Králové, Třebeš odb.	5:08	6:08	6:16	6:37	6:46	7:16	7:25	7:44	7:43	8:13	8:19	9:13	11:02	11:06	12:06	13:06			
H100	32	28	33	28	od	Hradec Králové, odb.nem.	5:10	6:10	6:18	6:39	6:48	7:18	7:27	7:46	7:45	8:15	8:21	9:15	11:04	11:08	12:08	13:08			
H100	32	28	33	29	od	Hradec Králové, Fortna	5:12	6:12	6:20	6:41	6:50	7:20	7:29	7:48	7:47	8:17	8:23	9:17	11:06	11:10	12:10	13:10			
H100	33	29	34	30	od	Hradec Králové, Šimkova	5:15	6:15	6:23	6:44	6:53	7:23	7:32	7:51	7:50	8:20	8:26	9:20	11:09	11:13	12:13	13:13			
H100	33	29	34	30	od	Hradec Králové, Lipky	5:16	6:16	6:24	6:45	6:54	7:24	7:33	7:52	7:51	8:21	8:27	9:21	11:10	11:14	12:14	13:14			
H100	36	32	37	32	od	Hradec Králové, Terminál HD	5:20	6:20	6:28	6:49	6:58	7:28	7:37	7:56	7:55	8:25	8:31	9:25	11:14	11:18	12:18	13:18			

pokračování

ZONA	km	Td	59	27	61	63	29	31	65	33	35	67	69	3	37	71	39	41	43	45					
P600	0	0	0	0	1	od	Pardubice, aut.nádr.	13:25	14:05	14:25	14:25	15:03	15:25	15:29	15:59	16:03	16:29	17:25	17:35	17:55	19:25	19:25	19:25	22:28	22:28
P600	1	0	0	1	1	2	Pardubice, Masarykovo nám.	13:28	14:08	14:28	14:28	15:06	15:28	15:29	16:02	16:06	16:29	17:25	17:35	17:55	19:25	19:25	19:25	22:28	22:28
P600	2	2	2	2	3	3	Pardubice, Polabiny, Hradecká	13:33	14:12	14:33	14:33	15:10	15:32	15:33	16:06	16:10	16:33	17:33	17:43	18:02	19:33	19:33	19:33	22:34	22:34
P600	3	4	4	3	4	4	Pardubice, Poděbradská	13:35	14:14	14:34	14:34	15:11	15:33	15:35	16:08	16:12	16:35	17:35	17:45	18:04	19:35	19:35	19:35	22:36	22:36
P600	4	4	5	4	5	5	Pardubice, Ohrazení, škola	13:38	14:17	14:37	14:37	15:14	15:36	15:38	16:11	16:15	16:38	17:38	17:48	18:07	19:38	19:38	19:38	22:38	22:38
P685	5	5	6	5	6	6	Staré Hradiště, Na Hledíku	13:39	14:18	14:38	14:38	15:15	15:37	15:39	16:12	16:16	16:39	17:39	17:49	18:08	19:39	19:39	19:39	22:40	22:40
P685	6	6	7	6	7	7	Staré Hradiště, ObU	13:40	14:19	14:39	14:39	15:16	15:38	15:40	16:13	16:17	16:40	17:40	17:50	18:09	19:40	19:40	19:40	22:42	22:42
P600	3	4	4	3	4	8	Staré Hradiště, Fáblovka	13:44	14:23	14:43	14:43	15:20	15:42	15:44	16:17	16:21	16:44	17:44	17:54	18:13	19:44	19:44	19:44	22:44	22:44
P685	4	4	5	4	5	9	Staré Hradiště, host.	13:47	14:26	14:46	14:46	15:23	15:45	15:47	16:20	16:24	16:47	17:47	17:57	18:16	19:47	19:47	19:47	22:46	22:46
P685	5	5	6	5	6	10	Staré Hradiště, Páisek	13:48	14:27	14:47	14:47	15:24	15:46	15:48	16:21	16:25	16:48	17:48	17:58	18:17	19:48	19:48	19:48	22:48	22:48
P685	6	6	7	6	7	11	Staré Hradiště, Brozany	13:49	14:28	14:48	14:48	15:25	15:47	15:49	16:22	16:26	16:49	17:49	17:59	18:18	19:49	19:49	19:49	22:50	22:50
P684	7	7	7	7	8	12	Ráby, kříž.	13:44	14:23	14:43	14:43	15:20	15:42	15:44	16:17	16:21	16:44	17:44	17:54	18:13	19:44	19:44	19:44	22:46	22:46
P684	9	9	10	10	13	13	Kunětice	13:47	14:26	14:46	14:46	15:23	15:45	15:47	16:20	16:24	16:47	17:47	17:57	18:16	19:47	19:47	19:4		

opačný směr

ZONA	km	Td	48	10	12	50	14	16	54	52	6	56	2	18	20	22	58	60	24	26	
H100	0	0 032	od	Hradec Králové, Terminál HD	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	3	3 330	Hradec Králové, Lipky	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	4	4 429	Hradec Králové, Šimkova	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	4	4 428	Hradec Králové, Fortna	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	5	5 527	Hradec Králové, odb. nem.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	6	6 626	Hradec Králové, Třebeš odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H101	9	9 925	Hradec Králové, Podzámčí	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H101	10	10 1024	Vysoká n.L., host.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	14	14 1423	Borek, odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	16	16 1422	Borek	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	18	18 1421	Borek, odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	19	19 1520	Bukovina n.L.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	21	0 0 0 0 21 17 19	př	Dřiteč	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	23	0 2 2 2 23 19 18	od	Námčice	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	23	0 3 3 3 23 19 17	Námčice, chaloupky	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	24	1 4 4 4 324 20 16	Ráby, Kunětická hora	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	24	1 4 4 4 24 20 15	Ráby, Perníková chaloupka	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	25	2 4 4 4 25 21 14	Ráby, prodejna	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	27	2 4 4 4 27 21 13	Kunětice	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	29	2 5 5 5 29 21 12	Ráby, kříž	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	30	3 6 6 6 30 22 11	Staré Hradiště, Brozany	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	31	4 4 4 4 31 23 10	Staré Hradiště, Psinek	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	32	5 7 7 7 32 24 9	Staré Hradiště, host.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	33	6 8 8 8 33 25 8	Staré Hradiště, Fáblovka	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	33	6 8 8 8 33 25 8	Staré Hradiště, ObU	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	34	7 9 9 9 34 26 7	Staré Hradiště, Na Hledíku	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Ohrazenice, škola	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Poděbradská	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Polabiny, Hradecká	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	35	9 11 11 11 35 27 2	Pardubice, Masarykovo nám.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	36	10 12 12 12 36 28 1	Pardubice, aut.nádr.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

opačný směr - pokračování

ZONA	km	Td	28	8	62	30	32	64	4	34	36	66	38	68	70	40	42	72	44	46	
H100	0	0 032	od	Hradec Králové, Terminál HD	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	3	3 330	Hradec Králové, Lipky	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	4	4 429	Hradec Králové, Šimkova	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	4	4 428	Hradec Králové, Fortna	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	5	5 527	Hradec Králové, odb. nem.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H100	6	6 626	Hradec Králové, Třebeš odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H101	9	9 925	Hradec Králové, Podzámčí	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
H101	10	10 1024	Vysoká n.L., host.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	14	14 1423	Borek, odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	16	16 1422	Borek	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	18	18 1421	Borek, odb.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	19	19 1520	Bukovina n.L.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	21	0 0 0 0 21 17 19	př	Dřiteč	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P695	23	0 2 2 2 23 19 18	od	Námčice	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	23	0 3 3 3 23 19 17	Námčice, chaloupky	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	24	1 4 4 4 324 20 16	Ráby, Kunětická hora	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	24	1 4 4 4 24 20 15	Ráby, Perníková chaloupka	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	25	2 4 4 4 25 21 14	Ráby, prodejna	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	27	2 4 4 4 27 21 13	Kunětice	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P684	29	2 5 5 5 29 21 12	Ráby, kříž	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	30	3 6 6 6 30 22 11	Staré Hradiště, Brozany	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	31	4 4 4 4 31 23 10	Staré Hradiště, Psinek	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	32	5 7 7 7 32 24 9	Staré Hradiště, host.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	33	6 8 8 8 33 25 8	Staré Hradiště, Fáblovka	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	33	6 8 8 8 33 25 8	Staré Hradiště, ObU	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P685	34	7 9 9 9 34 26 7	Staré Hradiště, Na Hledíku	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Ohrazenice, škola	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Poděbradská	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	34	7 9 9 9 34 26 7	Pardubice, Polabiny, Hradecká	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	35	9 11 11 11 35 27 2	Pardubice, Masarykovo nám.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
P600	36	10 12 12 12 36 28 1	Pardubice, aut.nádr.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

* jede v pracovních dnech
 † jede od 25.12.2011, 1.1.2012
 ‡ jede od 27.12.2011 do 30.12.2011, od 2.7.2012 do 31.8.2012
 § jede v sobotu
 ¶ jede od 27.12.2011 do 30.12.2011, od 2.7.2012 do 31.8.2012
 †† jede v neděli a ve státem uznané svátky
 Na lince platí tarif a smluvní přepravní podmínky IREDO. Informace o tarifu a smluvních přepravních podmínkách jsou zveřejněny na www.oredo.cz nebo k dispozici ve vozidle na lince. Úplné informace o vyčkávání jednotlivých spojů jsou zveřejněny na www.oredo.cz.

Linka 650101 - Pardubice-Dřiteč-Borek-Hradec Králové
 Linka 650601 - Pardubice-Dřiteč-Borek-Vysoká n.L.-Hradec Králové
 Linka 655016 - MHD 16